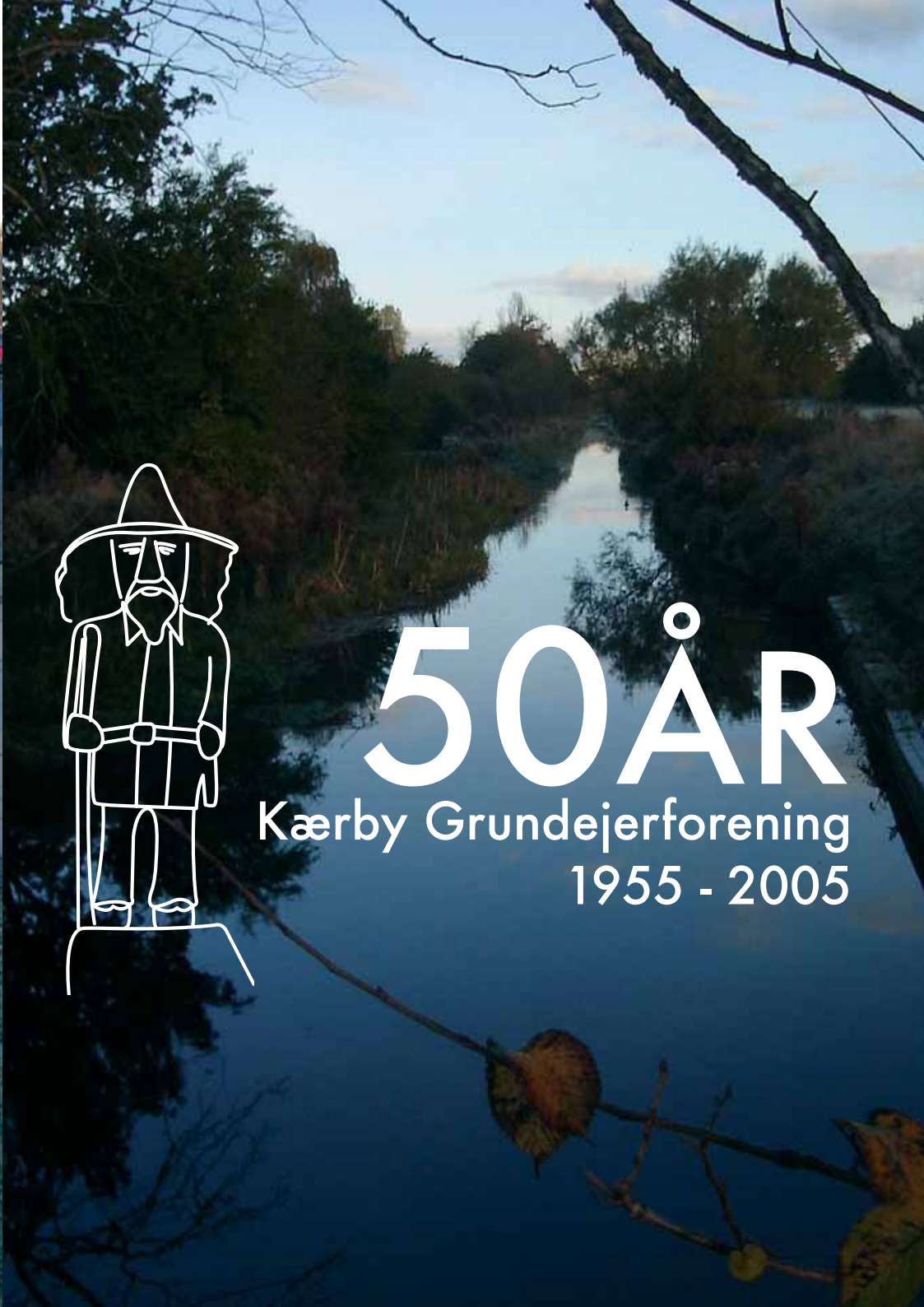

50ÅR

Kærby Grundejerforening
1955 - 2005

Vi ønsker grundejerforeningen

– tillykke med jubilæet

Skipper Clement Afdeling
Hobrovej 58
Aalborg
Tlf. 96 31 27 70

Danske Bank

For pengenes skyld®

På gensyn i
Spar Nord Skipperen
Vestre Alle 2, 9000 Aalborg
Telefon 96 30 08 40
www.sparnord.dk

Kærbys bank i mere end 50 år.

spar nord din bank

Forord

Kærby Grundejerforening December 2005

3. december 2005 kan Kærby Grundejerforening fejre 50 års jubilæum. Den nuværende bestyrelse har besluttet at fejre jubilæet ved at lave en opdateret udgave af jubilæumsskriftet, der blev udgivet for 25 år siden.
Størstedelen af jubilæumsskriftet omhandler Kærbys historiske udvikling. Det er udarbejdet af en Kærbyborger, hvis hjerte banker for bydelen, lærer ved Kærbyskolen Georg Møller Pedersen.
Grundejerforeningen er dybt taknemmelig for det store stykke arbejde, der er lagt i denne tekst og disse billeder.
Vi ønsker samtidig at takke alle annoncørerne – deres opbakning har været en væsentlig forudsætning for, at det har været muligt at udgive dette jubilæumsskrift.
Der skal også sendes en stor tak til Mette Ruge, der har skrevet hele det gamle jubilæumsskrift ind i elektronisk format, så det kan redigeres.

God fornøjelse med læsningen.

Med venlig hilsen
Bestyrelsen 2005

Formand: Nils Kirkegaard

Næstformand: Kjeld Vidmer	Sekretær Birthe Rosenberg
Kasserer Per B. Johansen	Bestyrelsesmedlem Carsten Nielsen
Bestyrelsesmedlem Ole Fastrup	Suppleant Claus Meyer

Kærby Købmandshandel

v/ Allan Poulsen

Enggårdsgade 27 - 9000 Aalborg
Telefon 98 12 36 74

Der er ler i undergrunden. Fra ledningsarbejde 2005

Jordbunden

Jordbundsmæssigt er Kærby tidligere havbund. Stenalderhavet – også kaldet Litorinahavet – dækkede store dele af Vendsyssel og egnene omkring Limfjorden ca. år 4500 f. Kr.
Siden stenalderen har landet hævet sig 4-8 m. Nyere målinger tyder på, at denne hævning fortsætter. Frydendal- og Hobrovejkvarteret er tidligere kystskrænter fra stenalderen.
Ved opgravning i Kærby kan man finde sneglehuse i jorden fra Stenalderhavet, og nogle steder er der hvidt strandsand i et spadestiks dybde. Det er f.eks. tilfældet syd for Max Heniusvej.

Andre steder udgøres bunden af blåler, hvilket vanskeliggør byggeri i Kærby. En del huse i Kærby har slået revner eller står skråt, fordi bunden har givet efter for trykket i den ene ende. Eksempler på ”skæve” huse findes på Ny Kærvej, Magsvej og Kærvangs Allé.
I dag søger man at undgå disse problemer ved at støbe en betonplade, hvorpå husene bygges. Ved større byggerier piloterer man. Parkbebyggelsen er piloteret, og det samme har været tilfældet med samtlige bygninger øst for åen. Disse foranstaltninger fordyrer byggeri i Kærby.
Jorden er vandlidende, og der er grænser for, hvor dybe kældre man kan lave, når fugt skal undgås. Det er karakteristisk for husene i Kærby, at kældrene er lavloftede og ikke gravet ret dybt. Herved får husene den karakteristiske høje trappe ved entrédøren.

Undergrunden har givet efter. Ny Kærvej 20. Foto 1979

Padeengene

Den nu bebyggede del af Kærby blev tidligere kaldt Padeengene. Området lå, som navnet siger, hen som eng. Den blev undertiden oversvømmet af Østerå, der snoede sig gennem engene mod syd. Parallelt hermed ligger Vestre Landgrøft, og langs motorvejen glider Østre Landgrøft. På gamle kort over Aalborg er disse grøfter ikke indtegnet. Det er afvandingsgrøfter for engene syd for Kærby.
Til gårdene på Aalborg-egnen hørte der tidligere både dyrkningsjord og eng. Padeengene hørte til Vester Ladegård, der lå, hvor Sygehus Nord i dag ligger.
I 1812 blev Padeengene delt i 20 lodder på hver ca. 6 tdr. og solgt fra Vester Ladegård. Køberne var forskellige velhavende borgere fra Aalborg, der tillige havde købt markjord i Hasseris i den nuværende Hasseris Villaby. Ved købet af jorden slap de for at leje jord af Aalborg Magistrat. Det var ellers sædvane, at indbyggerne lejede jord af byen til deres kreaturer. Disse jorder kaldtes Aalborg markjorder og lå i en ring uden om Aalborg by.
Man holdt nemlig husdyr inde i Aalborg by dengang. Apoteker Strøyberg havde således en besætning på 2-3 heste og 5-6 køer. Herved havde man trækkraft til sine køretøjer og frisk mælk ved hånden. Det var i øvrigt en del af Hasserisbøndernes udkomme at forsyne Aalborgs borgere med mælk, æg og grøntsager.
På et gammelt kort over Padeengene findes en sti kaldet "Fædriften" (fæ = kreatur). Den gik fra den gamle "Enggård" til Hobrovej. Ad denne sti er kreaturerne drevet til og fra Vester Ladegård. (Se side 5)
I 1700-tallet havde ejeren af ladegården, Hans Benzon, en strid med Aalborg magistrat om retten til at drive sine kreaturer fra stalden og ned til Padeengene forbi den nu nedlagte Sct. Jørgens Kirke. Striden sluttede med forlig i 1719.
Kærbys tilknytning til Vester Ladegård fremgår af skøder og opkrævninger af ejendomsskat. Nedenfor ses en beskrivelse af en ejerlejlighed.

Ejerlejlighed nr. 13
af matr. nr. 18 a

Ejerlav: Aalborg Ladegaard
Sogn: Hasseris
Adresse: Enggaardsgade nr. 38 C
Ejendommens areal: 9240 m²
Brutto-etageareal ialt: 3179 m²

Uddrag af matrikelkort

Hele landet er inddelt i jordstykker, der hver har fået et nummer, det såkaldte matrikelnummer. Den første inddeling i matrikelnumre blev foretaget i 1664. Kærby har fået matrikelnumrene 3c – 10 – 11bc – 18 – 19 – 20 – 21abcd. Det fremgår af illustrationen, at boligblokken Enggården ligger på jord med matrikelnumer 18a. Se kort over Padeengene. Det er tegnet efter udskiftningen fra Vester Ladegård. Bemærk matrikelnumrene, avlsgården "Enggården" og fædriften til Hobrovej.

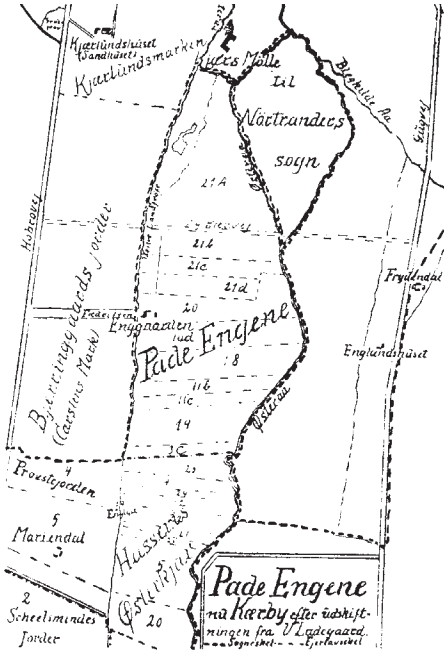

Padeengene med fæstien fra Hobrovej til Enggården fra Chr. Værnfelt

Kjærs Mølle

Betimeligheden af at omtale Kjærs Mølle kan diskuteres, hvis man tænker snævert på Kærby. Møllen har hørt til Hasseris, men kom i årene 1688 – 1769 under Aalborg – hvornår vides ikke. Men Kjærs Mølle ejede arealet nord for Ny Kærvej og mellem Østerå og jernbanen frem til 1930'erne.

Kjærs Mølle er holdepunkt for Kærbys beliggenhed på gamle Aalborgkort, da det var den eneste bygning i området.

Møllen kan føres langt tilbage i tiden. I 1460 er den vist på et Aalborgkort og benævnt Kiers Mølle. På det tidspunkt lå møllen langt uden for byen.

Møllen blev drevet som korn- og stampemølle, dvs. møllen malede korn til mel, og stampemøllen behandlede bøndernes hjemmelavede vadmel. Den tilhørte en overgang kronen, men blev i 1650 solgt til Niels Aagesen sammen med Gammel Mølle på Mølleplads i Aalborg for 1400 alen klæde plus et kontant beløb.

I markbogen nr. 1443 for 1684 fortælles, at der drives et betydeligt ålefiskeri ved møllen. I samme bog skrives følgende:

"Kiersmølle, ellers kaldet Miels Mølles, straks uden for Aalborg beliggendes, haver en undervandskværn. Vandet tilflyder fra en å så og fra Svenstrup Mølle. Udi langvarig tørke om sommeren og stærk frost om vinteren kan den kun male den halve dag, og den hosliggende stampemølle den anden halve dag, som sig begge med samme vand betjener. Haver ellers god søgning både af næstliggende Aalborg by så og af landet. Stenenes bredde er 1 1/8 alen."

(citat efter P.C. Knudsen: Aalborg Bys Historie, bind 2)

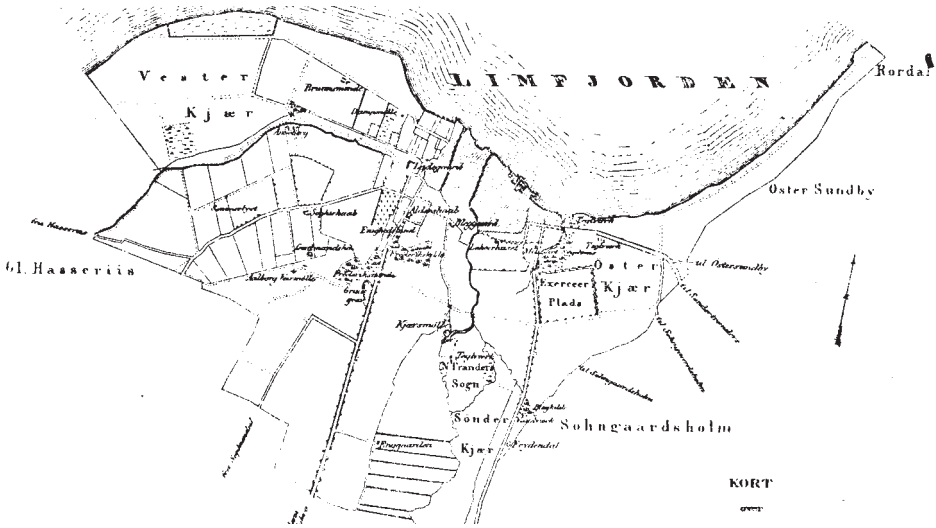

Aalborgkort fra 1869. Kortet viser Kjærs Mølles beliggenhed i forhold til Aalborg. Bemærk Kærbys naboskab til et teglværk i Nørre Tranders Sogn.

Det fremgår videre, at møllen skulle betale en afgift til kongen på 32 tønder mel og $1^1/_2$ tønde ål, hvorfra gik 8 tønder mel til møllens vedligeholdelse.
Jorden omkring Kiers Mølle hørte til Aalborg Bys jord og blev benyttet til græsning for aalborgensernes kreaturer.

Sohngårdsholm ejede også jord omkring møllen, de såkaldte Kiers Mølles Enge, ja møllen hørte under Sohngårdsholm indtil år 1737, da den blev solgt fra gården. Dette gav anledning til strid med Aalborg by. Det var nødvendigt at drive Sohngårdsholms kreaturer gennem Aalborg byjord for at komme ned til Kiers Mølles Enge. Af retsprotokollerne fremgår, at der i 1757 blev sluttet forlig mellem de to parter. Problemet var, at kreaturerne fra Sohngårdsholm ikke måtte æde af Aalborgs græs på vej til engene.

Klædefabrikation

19. dec. 1850 solgte ejeren Lorentz Højer Ingstrup Kjærs Mølle til klædefabrikant Peter Georg Dinesen i Århus, Wilhelm August Rodskjer og prokurator Otto Jespersen i arvefæste, med ret til at sælge og pantsætte, mod at sælgeren forbeholdt sig herligheden af ejendommen og retten til mel- og grynmaling. Der var ikke midler til at købe møllen til ejendom. Købesummen var 27.000 rigsbankdaler.

Det var de tre herrers agt at starte en klædefabrikation på stedet. Baggrunden for, at man valgte netop Kjærs Mølle, fremgår at et festskrift udgivet af Kjærs Mølles Fabrikker i 1901 i anledning af 50-året for fabrikkens oprettelse:

"Om årsagen til, at man netop valgte Kjærs Mølle til anlægget af klædefabrikken, foreligger der ingen oplysninger. Dinesen havde alt en mindre fabrik i Århus, og det synes jo da at have ligget nær at udvide den, men de stedlige forhold har sikkert været årsag til, at man søgte en anden plads. Dinesen manglede nemlig permanent drivkraft. Han anvendte heste til at trække de svære maskiner, og en sådan drivmåde var uheldig til et større anlæg. At anvende damp som drivkraft var endnu ikke ret almindeligt, væsentlig fordi maskinerne var meget dårligt konstruerede, hvoraf fulgte, at driften blev alt for dyr. Man var derfor næsten udelukkende henvist til at bruge vandkraft, og da vandet også i anden henseende spille en stor rolle i klædefabrikation, måtte man tillige tage hensyn til, hvor sådant fandtes af brugbar beskaffenhed. At man har overvejet denne sag meget nøje, kan sluttes deraf, at der blev søgt mange steder gennem hele Jylland, indtil man havnede på Kjærs Mølle. En medvirkende årsag til, at man valgte denne plads kan måske søges i, at der ikke fandtes nogen klædefabrik i vid omkreds. Og da man foruden at lave klæde til salg agtede at slå ind på behandling af husflidsfrembringelser, har man sikkert regnet med udsigten til en god kundekreds, en beregning som også viste sig at være rigtig.

Valget af Kjærs Mølle fremtrådte som heldigt for fabrikkens videre udvikling, ikke alene fordi beliggenheden så nær Aalborg og den derved bekvemme forbindelse med omverdenen, såvel ad sø- som landevejen, var af overordentlig

De tre stiftere af Kjær Mølles Fabrikker

betydning for afsætningsforholdene, men også fordi vandet i åen er af særlig god beskaffenhed til farveribrug, valkning og de øvrige behandlinger ved fabrikation."
Jernbanen er ikke nævnt. Først 18. september 1869 åbnede jernbanelinien Randers-Aalborg, medens Aalborg-Frederikshavnlinien åbnede 16. aug. 1871. Da fabrikken blev anlagt, blev store varepartier transporteret med skib, hvorfor det var vigtigt at anlægge fabrikken nær en havn.
Anlæggelse af selve fabrikken kostede i 1851 30.000 rigsdaler. De tre ejere havde selv 18.385 rigsdaler. Den ny fabrik manglede således penge de første år. I 1852 blev en fjerde ejer optaget i firmaet for at tilføre mere kapital. Fabrikken hed de første 47 år P. Dinesen og Compagni. Den skiftede ejere mange gange siden og blev i 1898 omdannet til aktieselskab under navnet Kjærs Mølles Fabrikker.
Nedenfor ses klædefabrikken, som den så ud i 1851. Den var bygget i bindingsværk.

Anlæg og drift

Der krævedes kongelig bevilling til at oprette klædefabrik på det tidspunkt. Herudover krævedes speciel tilladelse til at farve og trykke klædet. Det blev betragtet som et selvstændigt håndværk. Farvning af klæde blev anset for at være lidt af en kunst med datidens farvestoffer.

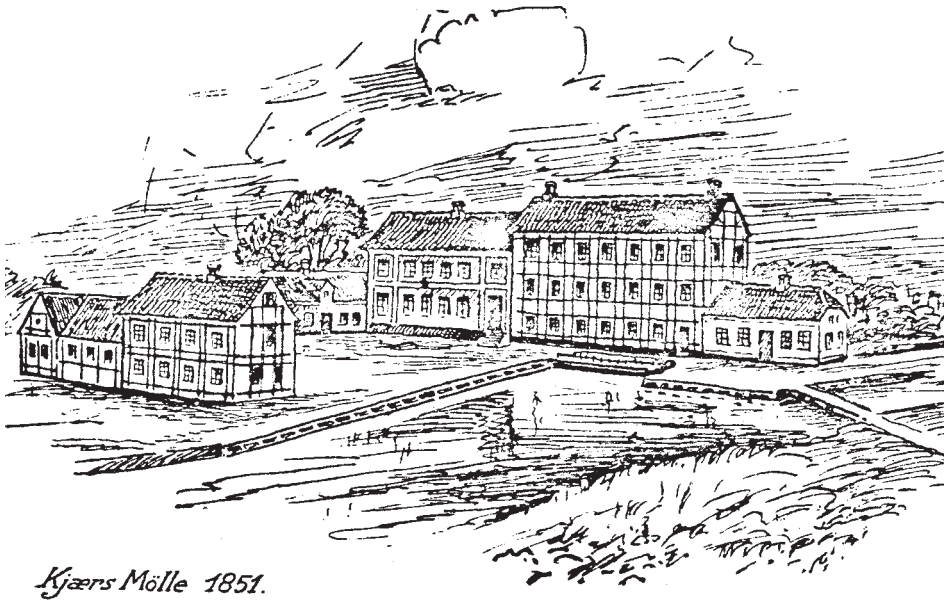

Aalborg magistrat, borgerrepræsentationen (byrådet), stiftsphysikus (kredslægen) og farverne i Aalborg skulle udtale sig.
Borgerrepræsentationen anbefalede en bevilling til fabrikken; men farverne i Aalborg var naturligt nok bange for konkurrencen og satte sig imod. Bønderne fremstillede selv en stor del af deres klæde til eget brug. De spandt og vævede, medens farvningen blev overladt til farverne i Aalborg. Når den ny fabrik ansøgte om tilladelse til også at farve bøndernes hjemmefremstillede klæde, følte farverne sig truet på deres næring. Især farvernes formand var en kraftig modstander af fabrikken.
Stiftsphysikus var heller ikke glad for at få et farveri ved Østerå. Han erklærede: *"Det ville være farligt at tillade anlæg af farveri og trykkeri ved Kjærs Mølle, fordi vandet i åen, som benyttedes til husholdningsbrug af en stor del af byens indvånere, derved kunne forurenes i en sådan grad, at det var farligt for sundheden."*
(citat fra festskriftet Kjærs Mølle 1851 – 1901).

Man forstår godt lægens protest. Åerne løb dengang åbne gennem Aalborg. Tænk på gadenavne som Vesterå, Østerå, Mølleplads og Ågade. Vandet blev brugt i husholdningen, her vaskede man tøj, og man smed affald i åen. Det sidste var forbudt og gav bødestraf, hvis det blev opdaget.
Åerne var i forvejen uhumske nok, hvorfor stiftsphysikus var modstander af, at der blev ledt endnu mere snavset spildevand ud i Østerå.
De tre ejere fik trods disse forbehold lov til at oprette farveri og trykkeri. Dog blev de pålagt at sørge for, at spildevandet fra fabrikken ikke var farligt at bruge til husholdningsbrug. Man måtte altså også dengang tænke på forurening. I øvrigt fik Aalborg Kommune vandværk få år efter i 1854 ved Blegkilde nær Frydendal, så man undgik brug af åvand i husholdningen.

Produktionsstart 1851

1. maj 1851 begyndte man opbygningen af fabrikken og installeringen af de nødvendige maskiner. I slutningen af året kunne den egentlige produktion påbegyndes. Drivkraften fik man fra åen med stemmeværket. Det var tilstrækkeligt indtil 1865, da det første dampanlæg blev installeret. Åvandet drev dog fortsat en turbine langt ind i dette århundrede, og vandet anvendes også i dag til farveri og appretur.
De første væve blev drevet ved håndkraft. Allerede året efter havde fabrikken skaffet sig kunder over det meste af landet. Fabrikken kunne kun levere 10 ensfarvede kvaliteter. Mønstervarer kunne man slet ikke fremstille.
Målet var, at fabrikken skulle kunne omdanne den rå uld til færdigt klæde. De

behandlinger, ulden skulle have, var vask, kartning, spinding, vævning, valkning, runing, overskæring og farvning.
Det gik fremad i de følgende år. Fabrikken producerede mere og mere klæde, og det lykkedes at sælge det. Men som tidligere nævnt var egenkapitalen ikke stor, så det kneb noget med at have penge til lønninger og til køb af uld. De første år gav fabrikken underskud, og man måtte bruge alle midler for at låne penge. Fabrikken kom så langt ud, at uldlageret blev pantsat. Fabrikken kunne herefter først få uld til vævene fra lageret, når der blev betalt afdrag på gælden.
Natten mellem den 24. – 25. januar 1855 nedbrændte fabrikken med maskiner og færdigvarer. Bygningerne var brandforsikret, men bogholderen havde glemt at forsikre maskiner og færdigvarer.
Det havde sikkert ikke været muligt at bygge en ny fabrik op, hvis ikke en af ejerne W.A. Rodskjer kort efter branden havde vundet 10.000 rigsdaler i lotteriet. Disse penge satte han straks i fabrikken, selv om den hidtil havde givet underskud. - De nye bygninger blev opført med grundmur i stedet for bindingsværk. De nye væve var af samme konstruktion som de nedbrændte, dvs. de blev drevet med håndkraft.
I slutningen af 1850'erne oplevede Danmark en pengekrise. Fabrikken led store tab på sine kunder, og man måtte overveje at lukke fabrikken.
I 1864 kom Danmark i krig med Tyskland. Det blev til både fordel og ulempe for fabrikken. De danske soldater skulle have uniformer, hvorved man fik solgt sit lager af blåt klæde til en solid køber, den danske stat. Som krigen skred frem, besatte tyskerne Jylland. Det medførte, at fabrikken ikke kunne sende varer ud til sine kunder – desuden ønskede kun få at købe i krigstid. Da fjenden nærmede sig Aalborg, indstillede fabrikken driften helt. Man var bange for, at tyskerne ville kræve lageret af færdigvarer udleveret. Klædet blev gemt, uheldigvis i samme lokale som tyskerne blev indkvarteret i – dog uden at de opdagede det.
Danmark tabte krigen med Tyskland. Herved mistede landet ca. 1/3 af arealet og en tilsvarende del af befolkningen. Fabrikken fik dog ikke tilsvarende færre kunder. Efter krigen slap man for konkurrence fra de holstenske klædefabrikker. Den ulykkelige krig medvirkede reelt til fremgang for fabrikken i de følgende år.

Husfliden

Der havde som tidligere nævnt været protester mod, at fabrikken farvede bøndernes hjemmelavede klæde, men man fik som bekendt tilladelsen. Fabrikken modtog uld til kartning og spinding, vadmel til stampning, farvning og appretering. Indtil 1875 fik fabrikken mere og mere at lave for bønderne. Årsagen var, at fabrikken var den eneste i Nordjylland.

Efter 1875 kom der færre varer til forarbejdning. Rundt omkring i landsdelen var der oprettet fabrikker, der udelukkende sigtede på forarbejdning af bøndernes klæde. En anden grund var, at husfliden næsten gik i stå. Man kunne købe færdigsyet tøj i udlandet meget billigt. Sammenlign med de billige skjorter fra udviklingslandene i dag.
Fabrikken modtog desuden gamle klude. De blev kradset op og blandet med frisk uld. Herefter blev de lavet til vadmel igen. Der var indleveringssted for behandling af hjemmelavet klæde på Nytorv i Aalborg, hvor Nordjyske Stiftstidendes (tidligere Aalborg Stiftstidende) bygning lå. Der var også indleveringssteder i de øvrige nordjyske byer.

Udenlandsk arbejdskraft

Det kræver indsigt og rutine at betjene maskinerne på en fabrik. Det havde de danske ansatte ikke i 1851. Arbejdere fra Tyskland blev derfor indbudt til at arbejde på Kjærs Mølle. Efterhånden blev de danske arbejdere oplært, selv om det kneb med at være lige så dygtige som de tyske indvandrere, der fra barndommen af var vant til at arbejde på klædefabrikker. Der var endvidere ansat svenske arbejdere på fabrikken.

Efter år 1900

Der var fremgang efter århundredeskiftet, især under 1. verdenskrig var der

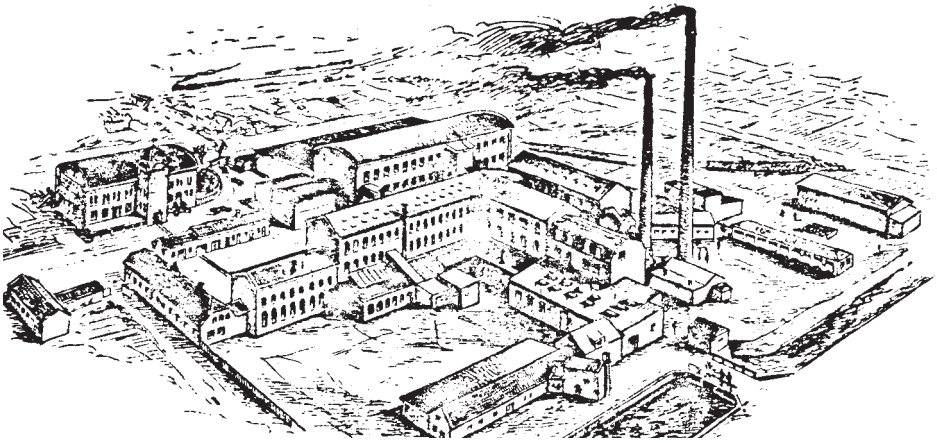

Kjærs Mølles Fabrikker 1926

Kjærs Mølles Fabrikker. Foto 1979

meget at bestille. Danmark havde store vanskeligheder med at handle med udlandet på grund af krigen, og det nød fabrikken godt af.
Omkring 1930 fik vi verdenskrisen. Arbejdsløsheden voksede, og produktionen gik i stå i hele verden. Kjærs Mølle blev også ramt. Kun 28 af fabrikkens 38 væve var i brug i 1928. Samtidig var maskiner og bygninger forældede. Man havde ikke råd til at bygge nyt eller købe nye maskiner.
Fabrikken havde dog værdier: Jorden nord for Ny Kærvej mellem åen og Vestre Landgrøft. Dette areal blev i 1931 udstykket i byggegrunde og solgt. Udstykningen var tilendebragt i 1937. En del arbejdere på fabrikken købte grunde her og byggede.
Efter 30'ernes krise gik det fremad igen. Fabrikken blev overtaget af Odense Kamgarnsspinderi i 1948. På hundredeåret for fabrikkens start kunne årsproduktionen fra 1851 klares på 10 dage.
Fabrikken er siden sidst i 1970'erne drevet under navnet Gabriel A/S. Der arbejdes fortsat med udgangspunkt i uld, som gennemløber alle processer på fabrikken.
Produktionen fordeler sig på tre grene:
- Kontraktmarkedet: Kontor, hospitaler og hoteller
- Transport: Fly, skibe og tog
- Hjem: Polstermøbler og stole

Åvandet udnyttes stadig, 500 kubikmeter i døgnet; men opstemningsretten blev solgt til amtet for 345.000 kr. omkring 1970'erne.
Lodsejerne langs åen skulle bidrage til betalingen, der androg ca. 300,- kr. for et almindeligt parcelhus, og sidste rate forfaldt i 1977.

Enggården

På kortene over Padeengene er der kun vist to bygninger i Kærby: Kjærs Mølle og Enggården.
M. Christensen anfører i sin bog, at der muligvis på Enggårdens plads tidligere har ligget en gård kaldet "Kjærslund". Dette skulle ifølge ham fremgå af Danske Atlas af 1769.
Det vides, at grosserer Springborg i Aalborg købte lodden matr. 20 med 11 tønder land af ½ tønde hartkorn. Det sidste var udtryk for, hvor stort udbytte jorden gav.
I 1852 købte tobaksfabrikant C. W. Obel jorden. På det tidspunkt var der opført et hus på lodden.
8. sept. 1871 overtog marketender David Lassen jorden. Han købte så meget jord til, at bedriften kom til at omfatte 60 tdr. af 2½ tønder hartkorn. Han

Som Enggården så ud i 1979 på adressen Davids Alle 33. Der har været bagerbutik i staldbygningen til venstre. Bygningen til højre var også staldbygning i sin tid

opdyrkede engen og drev fåreavl med racefår. Ejendommen blev kaldt "Enggården".
Sidst i 1890'erne drøftede Aalborg byråd at købe gården af David Lassen til brug som losseplads. Det blev ikke til noget. 8. maj 1899 vedtog Aalborg byråd at anlægge Ny Kærvej mellem Hobrovej og Gugvej. Vejen blev anlagt i tiden 1900-1901.
Der var i begyndelsen bomme ved jernbanen. David Lassen solgte jorden til Ny Kærvejs anlæggelse for 25 øre kvadrat-alen. Vejen gav anledning til bebyggelse af den nuværende Davids Allé. Mange privatbanefolk havde deres bolig her. Stedet lå tæt ved privatbanernes remise ved Kjærs Mølle. Bebyggelsen blev i øvrigt kaldt Davids Stad eller mere humoristisk Betlehem.

Ballade i Aalborg Byråd

David Lassen havde held med sin fåreavl. Hans stue var prydet med præmier hentet hjem fra England. Han døde omkring 1905. Ingen af de tre sønner ville overtage bedriften. De så derimod en mulighed for at sælge jorden til byggegrunde og henvendte sig i 1910 til Aalborg Kommune om evt. salg af gården for 85.000 kr.

Indlemmelse af Hasseris Kær.

„Købet" af Enggaarden.

„Aalborg Amtstidende" har meddelt, at Købet af Enggaarden ved Ny Kærvej er afsluttet, idet det er vedtaget ved 1. Behandling i Aalborg Byraad.

Faktum er imidlertid, at Købet slet ikke blev forhandlet, men at Sagen i al Simpelhed flyttedes fra Markudvalget til „Indlemmelses-Udvalget". Dettes Indstilling vil formodentlig foreligge i det førstkommende Byraadsmøde.

Bemærk "købet" i anføretegn

En medvirkende årsag var, at David Lassen skyldte Aalborg Kommune 8.000 kr. Han havde solgt jorden til anlæggelse af Ny Kærvej på den betingelse, at Aalborg Kommune fik 10 kr. for hver alen facade han solgte ud mod den nye vej. Denne aftale var ikke blevet tinglyst, og David Lassen havde derfor ikke betalt de 8.000 kr. De tre arvinger mente ved et salg til Aalborg Kommune at kunne slippe for en retssag om det nævnte beløb.
Bølgerne gik højt i Aalborg byråd. Socialdemokraterne ønskede at købe jorden til udstykning, medens de konservative sagde nej. Resultatet af drøftelserne blev, at arvingerne trak tilbuddet tilbage. Fra byrådsdebatten er plukket følgende fra Aalborg Stiftstidende den 26. oktober 1910:

"Nogen uvedkommende interesse for Enggården bunder i personlige forhold til David Lassens arvinger. Men denne sag går dybere end til selve dette ejendomskøb. Det drejer sig om intet mindre end indlemmelse af "Davids Stad", som den lille by ved Kærvej kaldes.
I sin tid, da indlemmelsesudvalget nedsattes, blev det hævdet, at man ved en evt. indlemmelse af Hasseris Villakvarter blev nødsaget til at tage dette stykke med, som omfatter Davids Stad – hvilket man var alt andet end begejstret for af hensyn til de udgifter, der ville følge med.
Nu vil man altså tage dette stykke – frivilligt og på dyre betingelser.
Antagelig er det en plan, der stammer fra socialdemokraterne, som for byens dyre penge tror at købe så og så mange stemmer i det ny kvarter.
I virkeligheden er borgerskabet ganske vildledt med hensyn til indlemmelsesspørgsmålet. Man tror, at indlemmelsen vil blive en gevinst for Aalborg, en indtægtskilde. Tværtimod!
Det vil straks koste byen store summer at tilfredsstille beboernes krav i de distrikter, som indlemmes, samtidig med, at disse næsten ingen skat skal betale i den nærmeste fremtid. Forholdet bliver antagelig det, at der i Hasseris efter indlemmelsen skulle betales 2% i skat, men byens udgifter til den del af kommunen vil svare til 8%.
Og det vil vare meget længe, inden skatten derude vil stige så mange procent, at den kan bære de kommunale udgifter for den ny bydel.
Og hvad hjælper så al denne indlemmelse?
Selvfølgelig flytter de samme folk, som nu bor i Hasseris, senere, når skatten er vokset tilstrækkeligt, til at det kan betale sig, atter uden for skattegrænsen.
Her hjælper intet andet, end at skattelovene ændres, således at den mellemkommunale skat kommer til at ramme alle og kommer til at virke naturligt, hvad den ikke gør nu.
Enhver indlemmelse vil under de nuværende forhold være kostbar og intet andet.
Med en ny skatteordning vil byen opnå rimelige udviklingsvilkår, når den ønsker at inddrage dele af nabokommuner, men heller ikke før.
Og i al fald, købet af "Enggården" (for 85.000 kr.!) løber ikke fra kommunen i de første årtier."

1. nov. 1910 så overskriften i Aalborg Stiftstidende således ud:

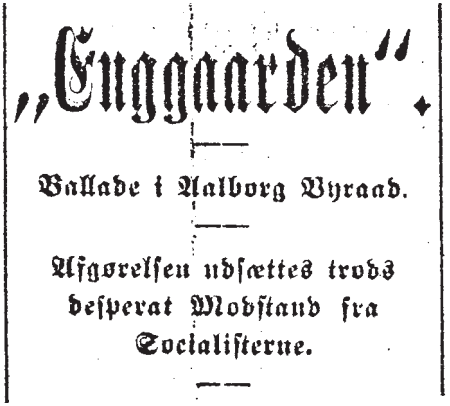
„Enggaarden".

Ballade i Aalborg Byraad.

Afgørelsen udsættes trods desperat Modstand fra Socialisterne.

"Desperat modstand fra Socialisterne"

Det følgende er uddrag af indlæg i debatten på byrådsmødet.

Etatsråd Klingenberg: *"Når vi indlem-*

mer Enggårdens areal under Aalborg bliver det rent galt. Dette stykke vil Hasseris vist gerne afstå til os. Thi det er befolket af folk, som kun betaler 30-40 kr. i skat om året. Men hver af familierne har gennemsnitlig et par børn, som i skolerne vil koste os 130 kr. om året. Dertil kommer anlæg af vand, gas og kloaker til det fjerne kvarter. Det bliver altså en dårlig forretning for kommunen (Aalborg kommune) og jeg foreslår at forkaste forslaget."
Jacobsen: *"Grunden til, at spørgsmålet er kommet frem, er den, at da Ny Kærvej blev anlagt, betingede kommunen sig af David Lassen 10 kr. pr. løbende alen facade, han solgte ud mod vejen. Denne overenskomst blev ikke tinglyst, så vi fik ikke disse penge. Derfor er det ønskeligt at indvinde tabet ved købet af gården. Det skulle kommunen have gjort for længe siden. Vi må vise, at vi har fremsyn. Tænk, om kommunen i tide havde købt jorde i Hasseris, så var der ikke som nu et skattely derude."*
Svanholm: *"Jorden derude har vist sig umulig som byggegrund. Overtager kommunen den, vil der blive stillet store fordringer til os med hensyn til tørlægning. Jeg ønsker en bestemt udtalelse om, hvorvidt det er meningen, at Enggården skal indlemmes. I så fald kan vi heller ikke lade det lille villakvarter derude ligge. Og så bliver det et løjerligt resultat, vi får af indlemmelsesudvalgets arbejde. Det skulle skaffe os de "fede skatteborgere" tilbage, men dem beholder Hasseris selv, og vi får de dårlige skatteydere."*
Kirk Andersen citerer en Hasserisborger for at have sagt: *"Hvis indlemmelsesudvalget køber Enggården, burde hvert at dets medlemmer have et guldur af Hasseris."*
Byrådet udsatte afgørelsen, men Davids Lassens arvinger trak tilbuddet tilbage.
Det fremgår tydeligt af udtalelserne, at man anså Kærby for at være et rigtigt skidt område at sætte penge i. Jorden var fugtig, og det ville kræve betydelige beløb at tørlægge og byggemodne området. Aalborg Kommunes problem var, at de velhavende og dermed gode skatteydere i stort tal flyttede til Hasseris, hvor man betalte en lav skat, samtidig med, at de stadig kunne have fordel af Aalborgs arbejdspladser, læreanstalter, forretninger og forlystelser. Derfor tales der om de "fede" skatteborgere i Hasseris. Problemet blev først afhjulpet med kommunesammenlægningen i 1970.

Landbrug og udstykning

David Lassens arvinger forpagtede i stedet gården ud til Sofus Andersen, der fik sit virke på Enggården i perioden 1905-1917.
Han drev de 60 tdr. som almindeligt landbrug med en snes køer, 4-5 heste og nogle får. Der var som medhjælp fæstet et par piger og et par karle. Forpagteren havde en biindtægt ved at levere hø til møbelsnedkerne inde i Aalborg. Det blev brugt til at stoppe møbler med.

Max Heniusvej 16 i forgrunden i 1967 med frisørsalon. Husene har et fællespræg, da bygmesteren var den samme

Jorden var ikke blevet drænet og stod gerne under vand om vinteren. Det var en yndet fornøjelse for Aalborgs borgere at drage til Davids Stad og stå på skøjter.

I 1917 købte godsejer Sørensen, Kokkedal og forretningsmanden Lyngbjerg gården til udstykning. Forpagteren solgte sine dyr og flyttede til Aalborg. De første år havde gartner Malthe Borch tilsyn med gården.

Stuehus og staldbygninger blev indrettet til lejligheder. Davids Allé 31 er en tidligere svinestald. Der blev siden indrettet bagerbutik og købmandsbutik i nordenden. Da bagermester C.G. Jensen i 1927 åbnede bagerforretning i Enggårdsgade 26, købte han den gamle ovn fra Davids Allé.

Stuehuset var sammenbygget med en anden staldbygning.

Lejlighederne her har adressen Davids Allé 33. Vestfløjen er det tidligere stuehus. Jorden blev udstykket, men i starten mest brugt som have. Husene på Max Heniusvej er fra udstykningerne fra 30'erne og i det store og hele bygget af murermester Jørgensen, Frejlev. Også Asylvej har et vist fællespræg. På dette tidspunkt var "Enggårds-Pedersen" ejer af Enggården. Han drev forretning ved at købe en gård og udstykke jorden til byggegrunde. Han flyttede siden til Randers.

Lindely

Syd for Enggården på den nuværende adresse Enggårdsgade 38 lå gartneriet "Lindely". Det var grundlagt af gartner Christian V. Lind, født 7. sep. 1873, i året 1911. Han drev gartneriet til 1918, da det blev overtaget af Christian Malthe Borch, født i 1888.

Lind købte senere gartneri i Vejgård, hvor firmaet videreførtes af en søn, der var frugtgrossist.

Arealet var på 22 tdr. Det gik fra Vestre Landgrøft til Østerå. I starten drev Malthe Borch jorden med grovgrønsager som f.eks. selleri.

De første boliger kunne være simple. Her Magsvej 16 fra 1992. Det ser stadig sådan ud

Sidst i 20'erne blev jorden øst for den nuværende Enggårdsgade udstykket til byggegrunde. Det gik meget trægt med at sælge grundene på grund af verdenskrisen. Efterhånden blev jorden på begge sider af den nyanlagte vej Oluf Borchsvej dog solgt. Der var så få købere til byggegrundene, at formanden på gartneriet, S.P. Nielsen, fik en del af sin løn i form af byggegrunde. Dette gav siden anledning til, at han begyndte for sig selv nede på Oluf Borchsvej 22, da han rådede over 4 byggegrunde plus nogle lejede parceller.
Grundene var forberedt til helårsbeboelse, men køberne byggede gerne et lille havehus på grunden og drev jordstykket som have. Man håbede på bedre tider,

så der evt. kunne blive råd til at bygge hus. Nogle valgte at udvide havehusene og benytte dem til beboelse. Der var frem til 1970 enkelte af den slags – set med vore øjne – simple boliger tilbage i Kærby. I reglen er disse huse revet ned, og der er siden bygget moderne parcelhuse i stedet.
I 1936 var gartneriet efter udstykningerne svundet ind til 12 tdr. Borch var blevet drivhusgartner i mellemtiden. Han havde anlagt i alt 8 drivhuse med varme i.
Om gartneriet i 1936 kan siges følgende:

- Der var 3040 m^2 under glas, hvor der blev avlet 12.500 kg tomater, 400 snese agurker, 3.500 kg meloner og en del blomkål. 3.000 chrysantemum, 50.000 tidlige gulerødder og 100.000 radiser under glas.
- På friland dyrkede man 35.000 kg blomkål, 30.000 andre kål, 20.000 selleri, 40.000 porrer, jordbær på 2 tdr., rabarber på $^1/_2$ tønder land og mahonia (til kranse) på 1 tønder land.
- Jorden blev behandlet med hestekraft, og varerne solgtes på Gartnernes Salgsforening i Aalborg. Der var ansat 8 medarbejdere plus formanden. Der hørte endvidere hestekøretøjer og en lastbil til gartneriet.
- C. Malthe Borch var medstifter og en overgang formand for Gartnernes Salgsforening.

(Efter ”Danske gartnerivirksomheder, bind III, Danske Håndbogsforlag, 1936)

Gartneriet må betegnes som et stort, veldrevet gartneri. Udstykningerne gik som nævnt trægt, men må alligevel have givet en del penge, så Borch kunne få råd til at bygge drivhuse på den tilbageværende jord (nu etagebebyggelserne ”Gartnergården” og ”Enggården”.
Hasseris Kommune købte et par grunde på hjørnet af Enggårdsgade og Oluf Borchsvej og lavede et lille anlæg med bl.a. gynger. Området gav i 1958 plads for Kærbyskolen.
Da Borch blev ældre, agtede han at udstykke det sidste af sin jord, hvor drivhusene lå. Det kunne han ikke få lov til for Hasseris Kommune. Derfor solgte han gartneriet til gartner Andersen midt i 50’erne.
På det tidspunkt var ”Lindely” et forsømt gartneri med dårlige drivhuse. Andersen rådede ikke over de store midler og havde ikke held med sit gartneri. Han solgte efter nogle år jorden til et konsortium, der ville bygge etageboliger på grunden. De store træer omkring etagehusene er fra gartneriets tid.
Salget af ”Lindely” til byggegrunde har mange fortilfælde. Gartnerier er gerne placeret nær de større byer, hvor varerne kan afsættes. Når byerne vokser, må gartnerierne vige for bebyggelse. Jorden stiger så meget i værdi, at gartneren ser en fordel i at sælge og begynde på en frisk længere uden for byen, hvor jorden er billigere.

Magsvej 21 set mod syd og den ubebyggede Max Heniusvej i baggrunden. Foto 1927

Bebyggelse i Kærby

I dette afsnit skal vi prøve at få et overblik over, hvorledes jorden udnyttes i Kærby. Som det er beskrevet i det foregående kan udstykningerne siges at falde i tre afdelinger:
Jorden nord for Ny Kærvej udstykket fra Kjærs Mølle 1931-37.
Jorden syd for Ny Kærvej udstykket i 20'erne og 30'erne
Gartneriet "Lindelys" jord, hvor udstykningerne påbegyndtes sidst i 20'erne og anden afdeling i 60'erne.
Det er et karakteristisk træk, at udstykningerne er styret af private. Hasseris Kommune har set passivt til og har, bortset fra Kærbyskolens grund og idrætspladsen, ikke sikret sig arealer i Kærby.

Kærby er på ca. 100 ha. Arealet be-grænses af Vestre Landgrøft og Østerå, også

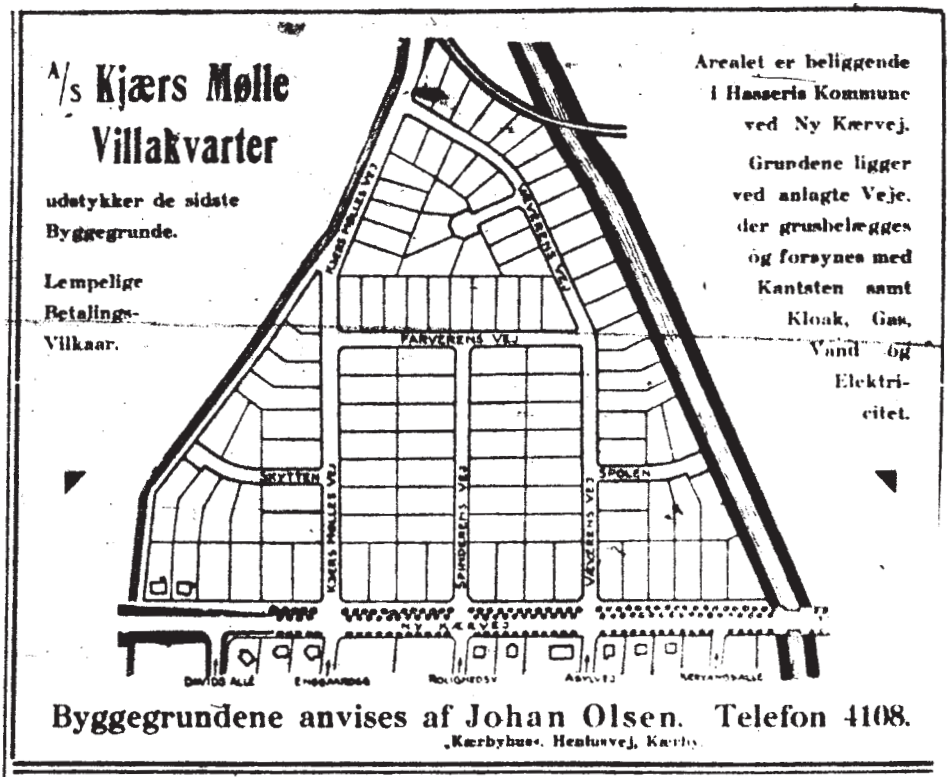

Kjærs Mølle sætter grunde til salg. Aalborg Stiftstidende 5. april 1931

kaldet Kjærs Mølles Å. Området er helt fladt, og de laveste steder ligger lavere end vandspejlet i åen.

Etagehuse

Der findes 4 grupper blokbebyggelse fra 30'erne på henholdsvis Enggårdsgade og Kjærs Mølle Vej. De har som fællestræk 3 etager – det højest tilladte antal. Før den tid var etagebyggeri ukendt i Hasseris. I Hasseris Villaby var det ligefrem forbudt ifølge byplanvedtægten. Verdenskrisen i 30'erne øgede imidlertid interessen for de billigere lejligheder. Det fristede bl.a. Kaj Jensen, Sækkekompagniet, til at bygge Parkbebyggelsen på hjørnet af Ny Kærvej og Engggårdsgade med i alt 42 lejligheder. De er i dag andelslejligheder.
Herefter skal vi frem til 1966, før der igen blev bygget etagehuse. I mellemtiden havde Danmark oplevet besættelsen, der satte byggeriet i stå. Et konsortium

Etageboliger fra 30'erne med forretninger i kælderen. Enggårdsgade 1-5. Foto 1991

købte som tidligere nævnt jorden af gartner Andersen og byggede i tiden 1967-69 "Gartnergården", der rummer 58 lejligheder til udlejning. Lejlighederne er siden blevet udstykket til ejerlejligheder fra sidst i 70'erne.
Boligblokken "Enggården" blev bygget i to afdelinger i tiden 1966-69. Den rum-

De første ejerlejligheder i Enggården fra 1966-69. Enggårdsgade 38. Foto 1979

mer i alt 39 lejligheder, der fra starten blev solgt som ejerlejligheder, Aalborgs første ifølge forlydende.
Årsagerne til 60'ernes etagebyggeri i Kærby skal søges i flere forhold. For det første voksede indbyggertallet i Aalborg og Hasseris ret stærkt. For det andet gav loven om boligsikring fra 1967 udlejningsbyggeriet en chance for at kunne leje lejligheder ud til en billig husleje for familier med børn. For det tredje var etagebyggeri stadig ikke tilladt i Hasseris Villaby.
Til sammenligning mellem parcelhuse og etagehuse hører, at Hasseris Kommune regnede med, at et almindeligt parcelhus med vej og fortov optog ca. 1000 m^2 jord. En tilsvarende lejlighed optog kun 3-400 m^2 jord. Ved at kræve disse ret store arealer til lejlighederne sikrede Hasseris Kommune sig, at Kærby bevarede præget af at være et grønt område.
Et eksempel på en treværelses lejlighed fra 1930'erne ses nedenfor:
Som det fremgår af grundplanen, var et badeværelse en luksus, man ikke havde råd til i 30'erne.

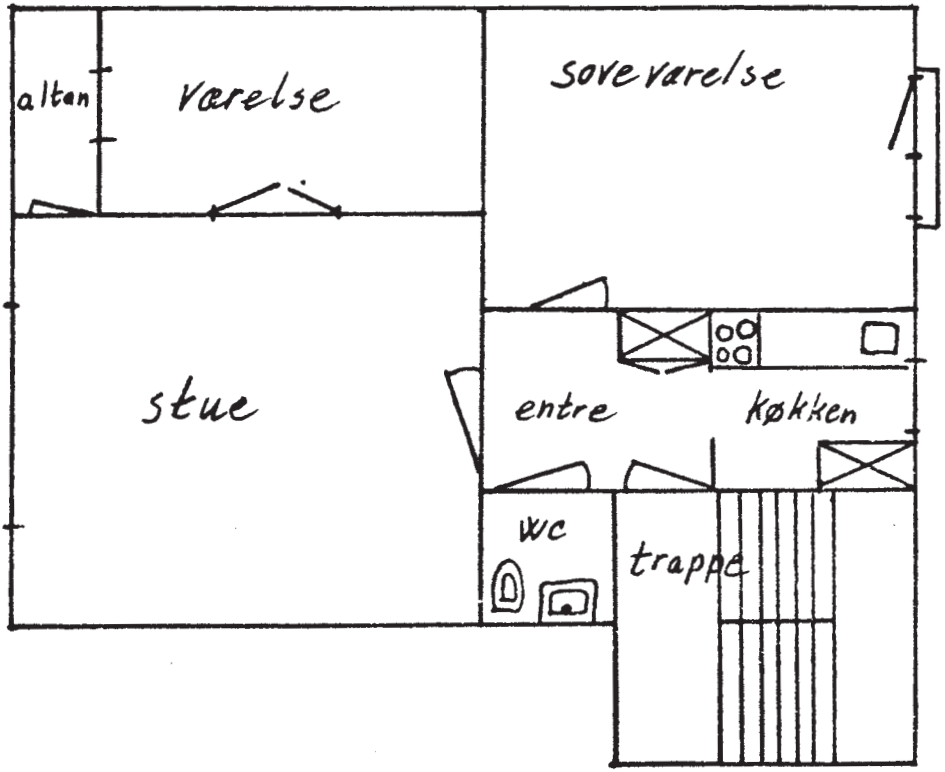

Grundplan over lejlighed fra 30'erne i Enggårdsgade 16

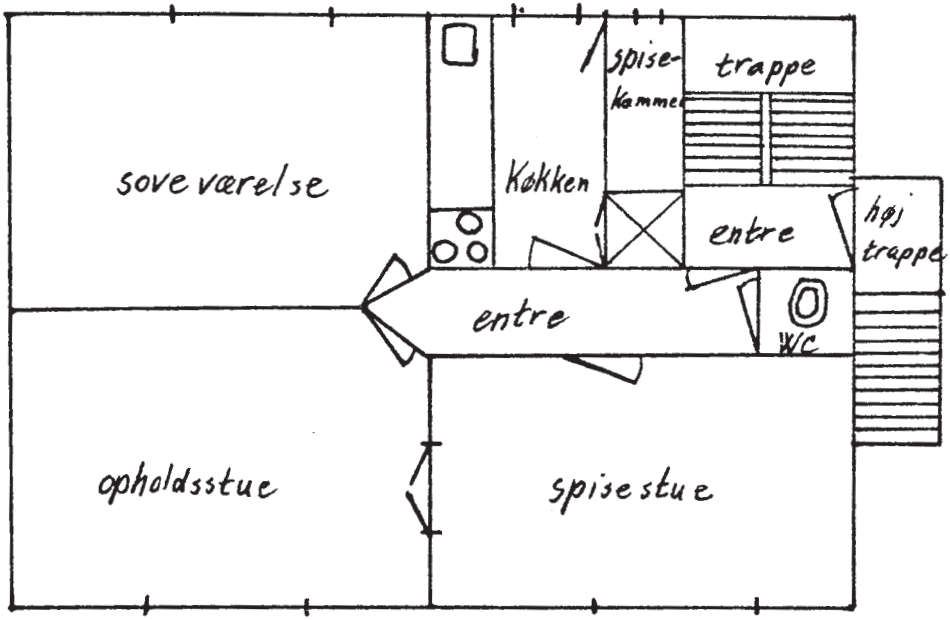

Grundplan over parcelhus fra 30'erne i Max Heniusvej 16

Parcelhuse

Det var som tidligere nævnt anlæggelsen af Ny Kærvej i 1901, der satte gang i byggeriet i Kærby. De første huse blev bygget på Davids Allé. Resten lå hen som mark, indtil de store udstykninger fra Kjærs Mølle, Enggården og gartneriet "Lindely" gav anledning til bebyggelse.
Vi må forestille os, at husene i begyndelsen har ligget meget spredt med haver imellem. Som hovedregel er de fleste huse dog bygget i 30'erne, hvilket har givet nogle af Kærbys gader et vist fællespræg i byggestil: De røde mursten, tegltagene, de afvalmede gavle og ikke mindst de høje kældre. Det sidste en såre fornuftig foranstaltning i Kærby. Det gik ikke at grave for dybe kældre, når man ville undgå indtrængen af vand. Oversvømmelser var ikke et ukendt fænomen. Det var almindeligt, at haverne langs åen blev sat under vand om vinteren. Midt i 30'erne var Kærby oversvømmet helt op til Enggårdsgade.
Det var endvidere almindeligt at bygge husene i 1½ etage med tagetagen indrettet som lejlighed, beregnet til udlejning. Lejeindtægten gjorde det lettere at klare terminen.
Ovenfor ses grundplanen for et parcelhus bygget i 30'erne.

I Kærbys sydligste del ses de nyeste parcelhuse, bygget i 60'erne og i begyndelsen

af 70'erne. Nybovej, Dinesensvej og Idrætsvej er eksempler på "nye" gader i Kærby. Her er etplanshusene dominerende.

Erhverv

I 1969 var 4,3 ha af jorden optaget af erhvervsbyggeri. Jorden lå i den sydligste del af Kærby ud mod vejen Over Kæret. Af egentlig fremstillende erhverv fandtes kun cementstøberiet, der startede i 1943 og lukkede i 1978 for at give plads til rækkehusene Kærbyparken.
De øvrige virksomheder må betegnes som handels- og håndværkerforetagener. Området blev først velegnet til erhvervsbyggeri med anlæggelsen af Over Kæret ca. 1957 og Enggårdsgades forlængelse ud til denne vej i 1962.
Foruden det nævnte areal fandtes der tidligere en del værksteder spredt mellem parcelhusene i Kærby.

Sydskoven

Arealet syd for forbindelsesvejen Over Kæret blev i Hasseris Kommunes dispositionsplan fra 1969 betegnet som landbrugsarealer. De 40 hektar blev i daglig tale kaldt "Engen".

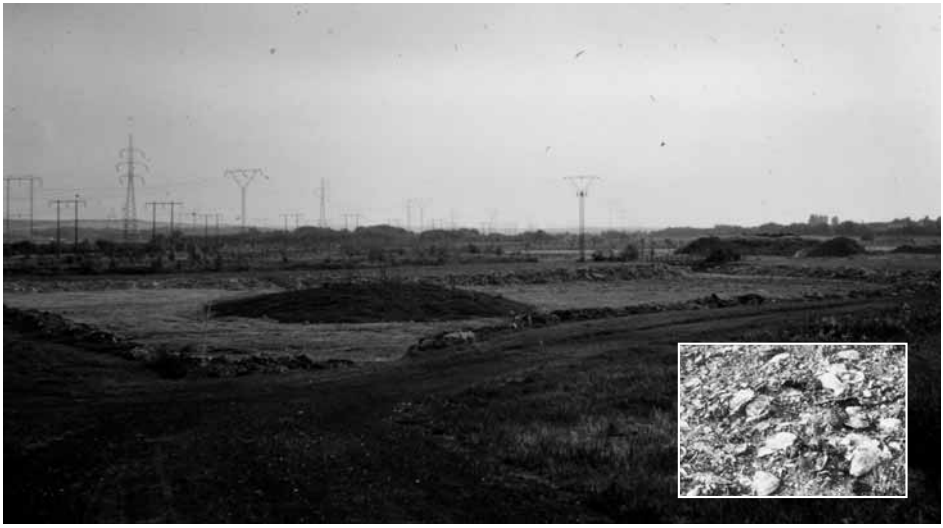

Den tidligere fyldplads syd for Kærby blev forsynet med kunstige søer, da forbrændingsanlægget lukkede. Det var ikke noget kønt syn, før træerne voksede til. - Indsat foto: Da man gravede søerne ud, kom muslingeskallerne fra Stenalderhavet til syne. Foto 1980

Det lå hen som eng indtil omkring år 1914, da åen blev rettet ud og fik diger. Arealerne blev drænet, så jorden kunne udnyttes til landbrugsjord. Det skete under indtryk af den tabte krig i 1864 og en øget befolkning.
I 1988 foreslog Danmarks Naturfredningsforening et naturgenopretningsprojekt. Det blev gennemført i 1992. Dræningerne blev sløjfet, åen fik slyngninger, som den havde haft i 1800-tallet, der blev udgravet søer og bygget informationsbygning og fugletårn.
Sydskoven indgår nu i de 100 hektar, som i dag kaldes Østerådalen med en afgrænsning langs motorvejen og helt til Indkildevej, altså ud over de på kortet viste Padeenge. (Side 5)
Kommunens naturvejledere har gjort et stort arbejde for at øge interessen for naturen gennem rundvisninger for børn og voksne i området.
En medvirkende årsag til succesen er de gode adgangsforhold til området ad stier langs Østerå eller Kanalstien.
Den tidligere intensive landbrugsdrift med hovedsagelig korn er afløst af kreaturer, der afgræsser de grønne områder for at holde trævæksten nede. Natur skal passes, ellers vokser den til i skov og krat.
Jorden nærmest vejen blev brugt af Aalborg Kommunes renovationsafdeling. Her blev dagrenovationen fra Aalborg deponeret. Man kaldte området for ”Formulderen”.
Det medførte rotteplager i Kærby, at byens skrald blev anbragt så tæt ved beboelserne.
Siden byggede man en forbrændingsanstalt, hvor nu genbrugspladsen er placeret.
Asken blev i tipvogne kørt ud på ”Engen”, som efterhånden kom i niveau med Over Kæret. Man kan i dag se resterne af broen, der bar sporet over Østerå ved den nuværende vejbro.

Forbrændingsanlægget set fra cementstøberiet. Vasketøjet blev ofte snavset til af sod fra den ikke helt rene forbrænding. Foto 1978

Det var ikke noget kønt syn at se ud over det delvist forbrændte affald syd for Over Kæret, når man passerede i bil; men man slap for rotterne. Kærbyborgerne opnåede desuden den fordel at kunne købe billig fjernvarme af forbrændingsanlægget fra 1968, og man kunne lukke det underskudsgivende fjernvarmeværk på Asylvej, der var startet i 1960.

Kolonihaver

Den sydligste del af Kærby benyttes til kolonihaver. En kolonihave er et stykke jord, man lejer. Der må bygges hus i haven, og man må bo i huset nogle måneder om sommeren. Kommunen lejer et areal ud til en haveforening i f.eks. 30 år. De haveinteresserede lejer så haven af foreningen. Når de 30 år er gået, har kommunen ret til at råde over jorden igen.
Ideen med kolonihaver er næsten 100 år gammel. Foregangsmanden var aalborgenseren Jørgen Berthelsen, født i Lindholm 1853, død i 1922. De første kolonihaver blev oprettet i Aalborg i 1884 ved Forchhammersvej, hvor det nye plejehjem "Birkebo" har til huse. Haveselskabet hed "Senior", fordi det var landets ældste. Det havde 85 haver.
Kolonihaveidéen bredte sig hurtigt til hele landet. Arbejderne tjente en ringe løn, og lejlighederne inde i byen var små og usunde. Ved at give arbejderne en chance for at dyrke grønsager, mente man at kunne skabe en bedre tilværelse for arbejderne, hæmme drikkeri og forbedre familielivet.
Hele området omkring Håndværkervej og området mellem Gugvej og Østerå har frem til omkring 60'erne været benyttet som kolonihaver. De lå tæt ved Aalborgs centrum – man skulle jo cykle eller gå derud.
Aalborg Kommune har indrettet kolonihaver længere mod syd langs motorvejen. Man mener stadig, at kolonihaven har værdi for mange mennesker, men i dag er kolonihaven for alle i samfundet. Kærbys kolonihaver hedder "Engen". Indtil ca. 1996 eksisterede kolonihaveforeningen Oasen lige syd for Kjærs Mølles Fabrikker.
Stifteren af kolonihavebevægelsen blev landstingsmand. Kolonihavefolk har hædret ham med en statue på Rømersvej.

Vandløbene ved Kærby - Kjærs Mølle Å

Den del af Østerå, der lå nærmest møllen, har efterhånden antaget navnet Kjærs Mølle Å. Det er endvidere fremgået af det foregående, at Kærby var fugtig, og at åen ofte løb over sine bredder. Problemet var gammelt, men fik selvsagt først større betydning med Kærbys bebyggelse.

Rentekammeret behandlede 12. marts 1833 en anke over de fastsatte flodemål og ændrede dem for Kjærs Mølles vedkommende til 22½ tomme (ca. 59 cm) over mølleværkets bundstok. Dog tillodes en opstemning på 26 tommer (ca. 68 cm), når møllen for egen regning forhøjede åbredderne ved forsvarlige dæmninger, således at vandet ved opstemning ikke oversteg dem.
22. september 1888 behandlede Aalborg byråd et forslag til vedligeholdelse af åløbet. Oprensningen skulle bekostes af grundejerne, medens dæmningernes vedligeholdelse påhvilede Kjærs Mølle og Gammel Mølle. Paragraf 6 ses nedenfor.
Ved Oprensningen bliver i øvrigt at iagttage:
At alle i Aaen værende Sten, Vandplanter, Pæle, Trærødder og deslige, som befinde sig indenfor Aaens Profil, borttages,
At Aakanterne renskjæres og underhulede Bredder borttages,
At skarpvinklede Bugter afrundes, og at saavel den gamle Opkastning, der på Strækningen udenfor Aalborg Bys Grund matte forefindes henliggende ved Aabredden, ligesom ogsaa alt hvad der fremtidigt optages af Aaen, fjernes mindst 2 Alen fra Aakanten.

Grødeskæring. Her kan der være modstridende interesser mellem grundejere og naturelskere. Foto 1994

Den følgende landvæsenskendelse fulgte i 1895. Aalborg byråd ønskede at ændre åløbene gennem byen, således at vandet fra Østerå plus Vestre og Østre Landgrøft blev ledt uden om byen gennem en kanal umiddelbart syd for Kjærs Mølle. Planen blev iværksat, men berørte ikke Kærby.
Omkring 1910 foreslog Hedeselskabet at sænke vandspejlet i Østerå. Lodsejerne langs åen, heriblandt Davis Lassens arvinger støttede forslaget, men Kjærs Mølle gik imod opgivelse af opstemmningsretten. Et andet forslag gik ud på at uddybe og inddæmme åen. Kendelse herom blev afsagt 10. april 1912.
Udgiftsfordeling: Anlægget af dæmningen betaltes af lodsejerne i forhold til længden af den åbred, de ejede. Vedligeholdelsen skulle for halvpartens vedkommende betales af Kjærs Mølle fra fabrikken til Vissegårds bro og resten af lodsejerne. Arbejdet skulle være tilendebragt senest 1. oktober 1914.

Betydning

Ved dæmningsanlægget ville man undgå uønsket oversvømmelse af engene syd for Kjærs Mølle og dermed Kærby. Dyrlæge Lassen fra Enggården protesterede mod at betale til det ændrede projekt, men det kom han til, fordi Enggårdens jord også nød godt af dæmningerne.
Oversvømmelser undgik man nu ikke. Allerede i vinteren 1915-16 løb åen over sine dæmninger.
Årsagen var større vandmængde siden reguleringen 1914, sammensunkne dæmninger og for lille åbning ved Kjærs Mølles stemmeværk. Åen kunne ganske enkelt ikke tage de store vandmængder ved tøbrud.
1919 blev åløbet ved Kjærs Mølle flyttet øst for fabrikken. Fra det nye åløb førte 3 stk. 31 cm tykke ledninger ind til fabrikken. Den ene vandledning drev en turbine. Vandkraften havde altså endnu betydning for fabrikken.
I 1942 skulle dæmningerne forhøjes til de fastsatte mål. De sank nemlig i den bløde bund. Der var kræfter i Kærby for at få ophævet Kjærs Mølles opstemningsret, men ligesom i 1912 var tilslutningen blandt lodsejerne ikke stor nok. Det kostede jo penge. I stedet blev den 7.900 m lange dæmning forhøjet for en pris af 140.000 kr.
I 1963 fik Aalborg Kommune lov til at anlægge en gangsti på dæmningerne ”for at skaffe beboerne i Stor-Aalborg yderlige mulighed for at kunne færdes i naturen”.
I 70’erne solgte Kjærs Mølle sin opstemningsret for 300.000 kr., som det blev pålagt bl. a. Kærbys borgere at betale over en årrække med sidste rate i 1977. Kærbys fugtproblemer var hermed løst, men den mere tørre undergrund medførte i nogle tilfælde sætningsskader på husene.

Falck er rykket ud til Palæet på Skytten. Foto Aalborg Amtstidende 18. januar 1939

Kærby oversvømmet

18. januar 1939 blev Kjærs Mølles villakvarter oversvømmet. Vandet stod knæhøjt i gaderne, som det ses af billedet

Den 4. marts 1941 blev tre fjerdele af Kærby syd for Ny Kærvej oversvømmet. Årsagen var et dæmningsbrud syd for Kærby grundet meget smeltevand. Isflager spærrede for vandet ved Ny Kærvejs vejbro. Isen sprængte man væk, og Kjær' Møllevej lukkede vandet ud af stemmeværket.

200 huse blev berørt, og 15 familier blev evakueret. Vandhøjden stod i knæhøjde, og kældrene var naturligvis fulde af vand.

Befolkningen begrundede oversvømmelsen med Kjærs Mølles opstemningsret, medens Amtsvandinspektionen mente, at oversvømmelsen skyldtes smeltevand.

Hasseris Kommune ydede en erstatning på 1.000 kr. til ca. 35 berørte familier.

Her ses avisoverskrifter fra Aalborg Stiftstidende fra de hektiske dage i marts-april 1941

Kærbyfolkene henvender sig til Sogneraadet 9. marts 1941

Livlig Diskussion i Aftes om Oversvømmelsens Aarsager

Oversvømmelserne i Kærby skal undgaas i Fremtiden 11. marts 1941

Sagkyndig Bistand til Sogneraadet og Nedsættelse af Landvæsenskommission

1000 Kr. fra Hasseris Kommune til de skadelidte i Kærby 9. april 1941

Vandskaderne andrager kun nogle faa Tusinde Kroner

Vestre Landgrøft

Vestre Landgrøft var åben grøft indtil 1940-41. Beboerne langs Davids Allé og Marievej (nu Ved Viadukten) hentede vand til havevanding i grøften. 15. februar 1939 begærede Hasseris og Aalborg Kommuner foretaget vandsyn. En nedsat landvæsenskommission afsagde kendelse 4. juli 1939. Konklusionen var, at lodsejerne langs grøften ikke skulle deltage i betalingen af overdækningen. De samfundsmæssige, sanitære og skønhedsmæssige fordele var så store, at det fandtes urimeligt.
Arbejdet blev udført som beskæftigelsesarbejde. Staten gav 100% tilskud til arbejdslønnen og 40% til materialer. Hasseris og Aalborg delte udgifterne på 510.000 kr. mellem sig, så Hasseris betalte $^{3}/_{10}$ af beløbet og Aalborg resten.
Under støbningen af den 1800 m lange overdækning blev der tøbrud. De nedrammede pæle, der skulle bære betondækket hæmmede vandtes frie løb og medførte oversvømmelse i Kærby. Følgen var, at overdækningen resulterede i en række retssager grundet vandets ødelæggelser.

Pumpestationer

Der findes tre pumpestationer i Kærby til at pumpe kloakvandet bort. De er beliggende på 'Ved Viadukten', på Kjærs Mølle Vej og den nyeste fra omkring 1960 på Sportspladsen under omklædningsrummet. Den blev etableret i forbindelse med udbygningen af den sydlige del af Kærby fra bl. a. Dinesensvej. Overfladevandet fra cementstøberiet voldte problemer.
Faldet er fortsat ringe, og i gaden Sønder Alle risikerer beboerne undertiden vand i kældrene.
Det kan hindres med en kontraventil; men det giver til gengæld endnu mere vand hos de beboere, der ikke har anskaffet en sådan indretning. Alt i alt må man dog sige, at vandet ikke volder de problemer i Kærby, som det gjorde tidligere.

Der skal store pumper til at klare Kærbys spildevand og overfladevand. Fra kloakpumpestationernes ombygning Ved Viadukten. Foto 1987

Gader i Kærby

Hvorledes kom man til Kærby før i tiden? Før bebyggelsen må adgangen til Padeengene have indskrænket sig til fædriften, ad hvilken Aalborgs borgere kunne drive kreaturerne til og fra engene. Fædriften er vist på kortet over Padeengene (Side 5). Senere har denne kreatursti mellem Enggården og Hobrovej fået karakter af vej. Der har været led ved jernbanen og ledvogterhus. Huset eksisterede indtil omkring år 2000 på adressen Ved Viadukten 16. På vestsiden af banen kaldes vejen Aron Jocobsensvej. Baneoverskæringen blev nedlagt i 1922. Den har været på den åbne plads mellem ledvogterhuset og kolonihaverne.

Gaden, der satte gang i Kærbys bebyggelse var som tidligere nævnt Ny Kærvej, anlagt 1901. I begyndelsen var der også her led ved jernbanen. Ledvogterhuset står der endnu på adressen Ny Kærvej 1B. Leddet blev afløst af en bro i 1922. Broen blev udvidet i 1954.

Før udstykningen af Kjærs Mølles jord kunne man køre til fabrikken ad en vej, der udmundede mellem Magsvej og Asylvej.

Aron Jacobsensvej set mod vest fra Enggården. Her gik fædriften til Kærby. Foto A. Kirkegaard 1939

Der var piletræer langs Vestre Landgrøft, og her gik en sti. Den korteste vej ind til Aalborg gik dengang langs denne sti. På Kjærs Mølles jord passerede man en gammel lade, hvor fabrikken opbevarede uld. Her holdt en del bumser til. Ved Kjærs Mølle skulle man passere grøften ad en bro, følge Kielersvej og gå over jernbanen ad en luftbro.
Mod syd gik Enggårdsgade kun til Sønder Allé.
Gaderne var ikke asfalterede. Hver gade havde en grundejerforening, der skulle sørge for gadelys, renovation og vedligeholdelse af gaden. Under krigen betalte man på Sønder Allé 1 kr. pr. måned for gadelys og renovation. Kassereren gik rundt hver måned og opkrævede pengene.
At gadernes forfatning har været ringe understreges af, at en tilflytter i 1925 kørte fast i mudder på Kærvangs Allé. Det siges også, at Enggårdsgade havde fået hæftet betegnelsen "Svupgade" på sig. Der var ikke mange til at betale vedligeholdelse af gaderne dengang. I 1925 var der således kun 4-5 huse på Sønder Allé.
Omkring 1957 anlagde man den anden trafikforbindelse mellem Hobrovej og Gugvej. Den blev meget passende kaldt Over Kæret, idet den gennemskærer Hasseris Østerkær. I 1962 blev Enggårdsgade forlænget ud til Over Kæret. Dermed havde det sydlige Kærby fået gode trafikforbindelser, så bebyggelse blev muliggjort.
I 1953 rummede Kærby 20 gader med 367 bebyggelser og 1.962 indbyggere. I 1969 ver der 2.350 indbyggere. I 1977 var der 24 gader med 812 husstande.
I 2004 var folketallet i Kærbys skoledistrikt faldet til 1916 indbyggere. Det er et udtryk for, at parcelhuse med en lejlighed på 1. sal beregnet til udlejning er blevet inddraget af ejeren.

Gadenavnene

Gadenavne bestemmes i almindelighed af kommunale gadeudvalg. Ved private udstykninger kan udstykkeren også komme med forslag. Navnene kan henvise til personer, man ønsker at hædre, gammel bebyggelse på stedet osv. Man kan også give et helt kvarter navne inden for et bestemt emne, f.eks. fuglenavne. Kærbys gadenavne har naturligvis også deres baggrund i stedlige forhold.
Padevænget viser tilbage til navnet på området, da det lå hen som eng.
Området nord for ***Ny Kærvej*** var ejet og blev udstykket af Kjærs Mølle, derfor gaden ***Kjærs Mølle Vej***. De øvrige gader i dette kvarter henviser til uldens behandling: ***Farverensvej, Spinderensvej, Spolen, Væverensvej*** og ***Skytten***. I øvrigt blev kvarteret i begyndelsen kaldt Kjærs Mølles Villaby, jf. Hasseris Villaby.
Enggårdsgade og ***Davids Allé*** henviser til marketender David Lassen, der 8. sep-

tember 1871 ved køb af en parcel begyndte opbygningen af Enggården, der en overgang omfattede halvdelen af Kærbys areal.
Max Heniusvej. M.H. 1859-1935. Dansk-amerikaner og kemiker af uddannelse. Rejste i 1881 til USA. Formand for komiteen, der skænkede Danmark Rebild Bakker til minde om de danskere, der udvandrede til USA. Han betragtes som skaber af Rebildfesterne. I mange år boede han på Sohngårdsholm. Han udkastede ideen til et udvandrer-arkiv. Arkivet blev startet for 73 år siden
Ny Kærvej (1923 Nye Kærvej) skal ses i sammenhæng med Gammel Kærvej nærmere Aalborg.
A.M. Andersensgade. A.M.Andersen var smed i Nørregade. Han lavede jumper, tohjulede hestekøretøjer og drev gartneri ved forpagtning omkring Åvangen. Der var for øvrigt en sø midt i gartneriet. Den blev siden fyldt op.
Ved Viadukten. Hed tidligere Marievej. Skiftede navn i forbindelse med overdækningen af Vestre Landgrøft. Viadukten blev bygget samtidig med overdækningen.
Magsvej. Rolighedsvej indtil 1970. Ved kommunesammenlægningen blev navnet ændret, da der i Nørresundby var en gade af samme navn. Måske henvisning til hvilehjemmet.
Sønder Allé. Tidligere Kærbys sydligste gade.
Nybovej og ***Nylandsvej*** må hentyde til Kærbys nyeste bebyggelser. Nybovej udmundede tidligere i Enggårdsgade. Ved en udvidelse af cementstøberiet (nu Kærbyparken) blev vestenden inddraget, og Nybovej fik forbindelse til Dinesensvej.
Dinesensvej. Et opkald efter den tidligere ejer af orden i det sydlige Kærby, købmand Dinesen. Han drev købmandsgård i Hallings Gård på Vesterbro.
Oluf Borchsvej. Gartner C. Malthe Borchs eneste søn gav navn til gaden på Borchs udstykninger. Han var ingeniør i Holte.
Idrætsvej. Ligger ved idrætspladsen
De ikke nævnte gader er ***Væverens Sidevej, Åvangen, Kærvangs Allé og Asylvej.***

Skoleforhold - Kærbyskolen

Skolemæssigt har Kærby ført en omtumlet tilværelse. Bebyggelsen af Kærby omkring århundredeskiftet gav ikke baggrund for en skole i området. Hvis børnene skulle i kommunens skole, var eneste mulighed den daværende Hasseris Skole, bygget i 1781 og ledet af lærer Johannes Andersen, født 1870 – død 1951. I 1911 skete der en stor forbedring af Hasseris skolevæsen. Med en dags mellemrum indviede kommunen to skoler: Gammel Hasseris Skole og Sofiendalsskolen. Ved indvielsen af Sofiendalsskolen 20. juni 1911 sagde den

daværende sognerådsformand Calstrup bl.a.:
"Jeg håber, vi alle må glæde os over det ny; nogle vil måske spørge, om det også var nødvendigt at bekoste en så stor reform. Det kunne næppe undgås. Der er i løbet af nogle år vokset en så stor befolkning op i Kærby (Davids Stad), at vi nødvendigvis måtte tage hensyn til dens ønske om at få en nærmere skole. Vor gamle skole i Hasseris – ære være dens minde – måtte afløses, den er fra 1781 og er blevet brugt endnu i år. Beboerne i Kærby ville helst have skolen lagt noget nærmere byen, men vi måtte tage hensyn til hele sognet, det ville have været uforsvarligt at have lagt en lille skole til de 15-20-30 børn, som afvekslende har søgt skole fra Kærby. Sognet vokser jo hovedsagelig i yderkanterne, i centrum er der nærmest tilbagegang. Havde vi lagt en skole i Kærby, kunne vi være vis på, at beboerne i Skalborg straks ville møde med et krav om at få en skole derud. Derfor lavede vi de to dobbeltskoler her og i Hasseris. Skolen her er beregnet til børnene fra Sofiendal, Skalborg og Kærby, og den ligger fuldstændig centralt for de tre centre."
Efter Aalborg Stiftstidende den 21. juni 1911.
Under indvielsen blev gymnastiksalen fremhævet som et vældigt fremskridt. Før den tid lavede man kun gymnastik udendørs, når vejret tillod det. Det skal også tilføjes, at der først kom gymnastiksale ved alle landets skoler med skoleloven af 1958. Hasseris må have været en meget moderne landkommune på det tidspunkt.
Selv om Kærbybørnene fik kortere skolevej, må det ikke glemmes, at Over Kæret ikke var anlagt. Børnene måtte op ad Aron Jacobsensvej (indtil 1922) eller Ny Kærvej for at komme i skole. En anseelig strækning for en dreng eller pige i første klasse. Det skal da også nævnes, at en del sendte deres børn i private skoler inde

Kærbyskolen i 1958 med 4 klasseværelser i fløjen til højre og idrætssal til venstre

Billede fra 1958 med de første elever og Kærbyskolens markante leder Frederik Als 1958-1977. Han stiftede Hasserisskolernes Lejrhytte i Hals, som Kærbybørnene fortsat har glæde af.

i Aalborg, bl.a. Elizabeth Brønsteds Skole på Gammel Kærvej (nu Skipper Klement Skole).
I 1931 opførtes Hobrovejens Skole af Aalborg Kommune. Kvarteret var imidlertid ikke udbygget, og der var god plads på skolen. Hasseris betalte nu Aalborg Kommune for at have Kærbybørnene gående her indtil 1940, da Aalborg Kommune grundet pladsmangel opsagde overenskomsten.
Herefter stod Kærby uden grundskole i sin nærhed. Kvartererne Hasseris Villaby, Mølholm og Kærby voksede, og kommunen havde ingen overbygning. Ville man tage eksamen, måtte man gå på privatskole inde i Aalborg. Af disse årsager byggede Hasseris Kommune Stolpedalsskolen i 1941. Den blev grundskole for Hasseris Villaby og Kærby plus mellem- og realskole for hele kommunen. Placeringen af denne skole skulle naturligvis også tilgodese alle kvarterernes ønsker. Kærby må vist siges at være tilgodeset på rimelig vis.
Med Stolpedalsskolen var skolevejen blevet kortere, men ikke mindre farlig. Børnene skulle krydse Hobrovej, der dengang var hovedvej for trafikken over Limfjorden. Det førte til en beslutning om endelig at give Kærby sin egen skole. Den blev indviet i 1958, bygget på det tidligere offentlige anlæg og var indrettet

til at tage børnene de første fem skoleår. Leder blev skoleinspektør Frederik Als, født 1913 og død i 2002. Skolen så ud som på billedet nedenfor. Der var inspektørbolig til skolen, så skolens leder let kunne træffes.
Kærbyskolen var bygget i 1937-lovens ånd, hvorefter der skete en deling af børnene efter femte klasse til henholdsvis mellemskolen og 'den frie mellem'. Denne del af undervisningen fortsatte på Stolpedalsskolen.
I indvielsesåret vedtog folketinget skoleloven af 1958. Efter denne lov kunne man vente med at dele børnene til efter 7. klasse efter stramme regler. Her var der interessemodsætninger mellem på den ene side Stolpedalsskolen, der ønskede at modtage Kærbybørnene efter femte klasse, og på den anden side Kærbyskolen, der ønskede at beholde børnene alle syv år.
Kærby var svagt repræsenteret i både det daværende fælleslærerråd og i skolekommissionen; men en stærk forældreopbakning bag Kærbyskolen på et af skolekommissionen indkaldt møde i Kærby resulterede i en beslutning om at gøre Kærbyskolen syv-klasset.
Denne beslutning fordrede udvidelsen af skolen, og den 23. februar 1962 kunne man holde rejsegilde for udvidelsen af klasseføjen med to lokaler. De to ekstra klassetrin krævede indretning af et fysiklokale.
Den næste udvidelse var forårsaget af bebyggelsen af gartner Borchs jord. De to etageblokke "Gartnergården" og "Enggården" stod færdige i 1969 med i alt 97 lejligheder.
På det tidspunkt regnede man med, at der fra hvert hus kom $1^1/_2$ barn og fra hver lejlighed $2^1/_2$ barn over en tiårig periode. På det grundlag blev den nye fløj dimensioneret. Det viste sig imidlertid snart, at børnetallet slet ikke ville nå så højt op, men på det tidspunkt var man så langt henne i projekteringen, at det ville blive dyrere at ændre tegningerne og bygge mindre. Den nye fløj blev taget i brug i august 1969.

Kærbyskolen efter udvidelsen i 1969

Skolen havde nu store faglokaler til billedkunst og håndarbejde, mindre til geografi og historie, og der var indrettet scene ved den ene gymnastiksal. Biblioteket var derimod ikke stort. Det var dengang blot et sted, hvor man opbevarede bøger.
Håndgerning og husgerning var for piger, og sløjd var for drenge. Kærbyskolen fik også sin første børnehaveklasse i 1970.
I 1970 blev Hasseris og Aalborg Kommuner lagt sammen. Aalborg havde en voldsom overbelægning på sine skoler, og Kærbyskolen havde plads i overskud. Som følge heraf fik de mange børn fra Grønlænderkvarteret deres skolegang på Kærbyskolen fra 1970-1979. Skolen rummede også fire læse- og hjælpeklasser fra hele Aalborg by.
1. januar 1980 blev Særforsorgen udlagt til amterne. Det betød, at amtet skulle tage sig af børn med forskellige vanskeligheder. Der herskede på den tid også tanker om, at flest mulige børn skulle undervises i egen skole og have et liv sammen med alle os andre og ikke gemmes væk i fjerne store institutioner som f. eks. Hammer Bakker.
Kærbyskolen blev tilbudt at modtage autistiske børn. Der var interesse for opgaven blandt lærerne og skolebestyrelsen, og den 1. oktober 1979 startede tre autistiske elever. Tallet voksede gennem årene til 10, 20 og 35 elever, hvorefter man startede en ny afdeling op på Vodskov Skole, hvor flere Kærby-lærere fulgte med. Elevtallet er nu stabiliseret på ca. 25 autistiske elever fordelt i 5 klasser i alderen 7-17 år.

Fra udvidelsen af skolen i 1998-99 med aula og klasseføj til venstre. Foto dec. 1998

Kærdussens familielejr på Egholm i 1991

Samtidig hermed fik Kærbyskolen flere og flere elever uden for distriktet, så op mod 1/3 af eleverne i dag kommer uden for skoledistriketet.
Det medførte naturligvis pladsmangel, så skolen i 1998-99 måtte udvides til en fuldt to-sporet skole fra børnehavevklasse-7. klasse og en specialklasserække på de nævnte 25 elever. Det samlede elevtal er nu ca. 380 elever.

Kærdussen

Da det ikke længere var et krav, at skoleinspektøren skulle bo på skolen, blev boligen indrettet til fritidshjem for 20 børn i perioden 1977-90. Derefter etablerede man børnehaven Luffen i 1990-96 i boligen. Det svarede slet ikke til behovet for pasning og udviklingsmuligheder for børnene efter skoletid. I Aalborg Kommune etablerede man i 1990 den såkaldte DUS-ordning. DUS betyder det udvidede samarbejde mellem skole og fritid. Den gamle gymnastiksal blev indrettet til DUS-ordning.
Det var samtidig indledningen til et samarbejde mellem de to faggrupper pædagoger og lærere, der ikke havde tradition for at arbejde tæt sammen. Det var ikke altid lige let at få til at køre gnidningsfrit. Lærerne var vant til, at skolen "tilhørte" dem, og pædagogerne var vant til at arbejde i meget små enheder. Efterhånden som man fandt hinandens styrkesider, og så, hvad man stod for, kom også dette samarbejde til at fungere.

Kærbys Melodi Grand Prix 1991

I 1996 blev rammerne udviddet med en sammenbygning med den tidligere inspektørbolig. I dag rummer Dussen ca. 310 børn incl. specialgrupper med autistiske børn og et DUS-2 aftentilbud for de 10-14-årige børn et par gange om ugen.
Forældrene i Kærby pressede længe på, inden man nåede så vidt.

Mere end pasning

Hvert år tager Kærdussen i familielejr på Egholm, hvor børn og forældre tilbringer en lille uge sammen. Man råder efterhånden over 100 telte med plads til 3-400 deltagere. Maden bliver lavet på udendørs køkken. I en tid, hvor børn og forældre tilbringer megen tid hver for sig, afspejler familielejren en tanke om bringe familierne sammen.
Kærdussen deltager også i den årlige sommerfest på skolen i samarbejde med de andre institutioner i Kærby.
I 1980 skrev vi, at vi ikke vidste, hvad der ville ske med skolen på længere sigt, og vi fastslog, at Kærby alene ikke kunne fylde skolen. Sådan kom det ikke til at gå.
Den solide opbakning til såvel skole- som fritidstilbud og tilgangen af elever i specielklasserne har medført, at skolen trods tilbygning i dag er helt fyldt op ca. $^1/_3$ af eleverne kommer udenfor skoledistriktet.

Legat

Til skolen er knyttet et legat, oprettet af Kærby Borgerforening. Det var foreningens mål at bygge et forsamlingshus på Ny Kærvej 25. Man havde grunden og tegningerne, men det kneb med mod og kapital. Omkring 1970 opgav foreningen al tanke om byggeri og skænkede i stedet foreningskapitalen, 10.000 kr. til et uddannelseslegat for tidligere elever fra Kærbyskolen. Legatet er nu på 30.000 kr.

Pogeskolen

Den første skole i Kærby var en privatskole for de tre første klassetrin. Den blev i almindelighed kaldt Pogeskolen eller Kærby Skole.
I september 1926 behandlede skolekommissionen et andragende fra beboerne i Kærby om at få oprettet en pogeskole i Kærby for børnene i alderen 7-10 år. Skolekommissionen mente som sognerådsformanden i 1911 ved Sofiendalskolens indvielse, at der for få børn. Man havde desuden påtænkt en udvidelse af Sofiendalskolen, hvorfor man ikke kunne anbefale oprettelse af en skole i Kærby.
1. april 1927 blev pogeskolen imidlertid startet i en privatbolig på Sønder Allé 27 i den nuværende bygning. Husets to stuer var slået sammen og gav plads for et klasselokale. Leder var frk. Agnes Jensen, født 23. juni 1891. Hun havde ikke lærereksamen, men klarede sig med en mellemskoleeksamen. Hun stammede fra Skovslund ved Lundbykrat, blev vikar i Nøvling og kom herefter til Kærby, hvor hun ledede skolen til 1938.
Skolen må siges at have fået en god start. Der var ved oprettelsen 19 elever i 1. klasse og 11 elever i 2. klasse. Skoleåret gik fra april til april. Det passede fint ind i et landbrugssamfund, at børnene blev udskrevet fra skolen lige før den travle tid i marken.
Skolen var privat. Agnes Jensen ejede selv huset og boede på første sal, men Hasseris Kommune ydede et tilskud til skolens drift. I 1938 betalte kommunen 3.000 kr. plus varmeforbruget. I det følgende år var tilskuddet 150,- kr. pr. barn. Selvom sognerådet i starten var imod pogeskolen, ydede den altså alligevel tilskud. Det skal ses i lyset af, at de kommunale skoler i 30'erne var for små til at modtage børnene fra de nye kvarterer. Hasseris Villaby havde en tilsvarende pogeskole indrettet i en kommunal bygning.
Skolen havde god søgning i årene, der kom. Af skolekommissionsprotokollerne fremgår, at børnetallet har været følgende:

1927 30 elever
1932 14 elever
1934 23 elever

Antallet af elever i de tre klasser indbyrdes var meget svingende, men som helhed lavest i 3. klasse. Man kan måske heraf udlede, at forældrene bekostede undervisningen i privatskolen for de mindste på grund af den lange skolevej.

Træk fra skolen

Alle børnene sad i samme lokale, og de blev undervist hver for sig. Fagene var de lovbefalede plus zoologi og botanik. Det ugentlige timetal var i 1931 22 timer. Frikvarterne blev holdt ude i haven. I midten stod et træskur med toiletter. Når det regnede, opholdt børnene sig i kælderen. Klasselokalet blev opvarmet med kakkelovn. Når skolen modtog tørv, hjalp børnene med at stable tørvene i kælderen.

Fra flere sider er det blevet fortalt, at Agnes Jensen var en udmærket lærerinde.

Der var pogeskole for 1.-3. klasse i Sønder Alle 27 1927-39. Foto 1979

En af de tidligere elever beretter, at børnene især var gode til regning og geografi, når de kom på Hobrovejens Skole (efter 1931). Som et kuriosum kan nævnes, at en elev, Kaj Olsen, fik lidt engelskundervisning.
Én gang om året blev der afholdt eksamen under overværelse af en præst (pastor Th. O. Paulsen, Vor Frelser Kirke) og et medlem af sognerådet. Dengang var der snæver forbindelse mellem sognets skoler og kirken.

Skolen lukkes
Det blev et giftermål i Fredericia, der gav stødet til lukning af skolen. Agnes Jensen overdrog 15. august 1938 skolen til lærer Olesen fra Hornslet Efterskole, men han fik kun sit virke på skolen et år. Det fremgår ikke af skolekommissionens protokol, hvorfor skolen lukkede. Skolen var på dagsordenen flere gange i 1938-39. Det blev pålagt et medlem at holde skolen under observation. Ved mødet 30. marts 1939 indstillede skolekommissionen til sognerådet, at skolen ikke blev lukket af skolemæssige årsager, men at det sikredes fornøden økonomisk støtte. Ikke desto mindre blev skolen solgt i 1939 og overgik dermed til det, den var bygget til, privatbolig.

Kærby Hvilehjem

Kærby Hvilehjem blev bygget i 1926 af Hasseris Kommune som alderdomshjem. Det var på det tidspunkt kommunens eneste alderdomshjem og den første offentlige institution i Kærby. I 50'erne ville myndighederne ikke godkende bygningen til brug som alderdomshjem. Hasseris Kommune byggede i stedet et nyt, Hasseris Have. Det gamle hjem blev udbudt til salg.
Det var en tilfældighed, at hjemmet vedblev at være institution. Diakon Vagn Nielsen og hustru købte bygningen i 1959 og drev hjemmet som privat hvilehjem indtil 1970, da det blev overtaget af forstander K.E. Nielsen.
En naturlig følge af kommunens salg af alderdomshjemmet var, at skattebetalingen fra 16. marts 1959 blev flyttet til den nybyggede Kærbyskole.
I 1974 blev hjemmet udvidet med 50 % for at give mere plads til hjemmets 16 beboere. Udvidelsen omfattede bl.a. terapirum, rum til sårbehandling, elevator, baderum, samtaleanlæg og brandsikring.

Drift 1974
Hvilehjemmet indgik fra da af i Aalborg kommunes plan for ældreforsorg. Det tilstræbtes, at Kærby Hvilehjem skulle dække behovet for hvilehjemspladser i Kærby.

Kærby Hvilehjem, som det først så ud, foto 1927

Personer over 65 år udgjorde pr. 9. november 1970 i
- Aalborg Kommune 10,9 %
- Kærby 13,3% (269 personer).

De 269 personer skulle sættes i forhold til hvilehjemmets 16 pladser. Af tallene fremgår, at der i Kærby er forholdsvis flere ældre end i resten af kommunen. Det fremgår også, at langt den største del af de ældre blev boende i deres hjem. Der var også dengang kun plads til de, der trængte hårdest til pleje. Allerede i 1974 mærkede man på hjemmet, at beboerne var mere svagelige og havde større behov for hjælp end tidligere. Det være sig hjælp til spisning og personlig pleje. Som følge heraf blev der ansat fast nattevagt. Kærby Hvilehjem fik mere og mere karakter af plejehjem.

Udvidelse og overgang til kommunalt eje i 1985

I 1985 overgik plejehjemmet til kommunalt eje igen, og man igangsatte en udvidelse for 10 millioner kr. med 16 pladser, så der blev plads til 33 beboerstuer.
I dag er der 28 boliger for ældre medborgere, heraf 14 boliger indrettet for borgere med demens.

Børnehaver i Kærby

Gartnergårdens Børnehave

I forbindelse med byggeriet af etagelejlighederne Gartnergården og Enggården etablerede Aalborg Kommune Gartnergårdens Børnehave i Enggårdsgade 48, da man måtte forvente et betydeligt behov for børnehavepladser i Kærby.

Børnehaven blev indrettet i Gartnergården i to lejligheder. Børnehaven startede 15. august 1966 med Anne Mette Pedersen som leder. 1. oktober 1970 blev hun afløst af Lizzie Thomsen, der i mange år var en markant leder af børnehaven.

Børnehavens formål (1977):

"At supplere hjemmet og give barnet lejlighed til gennem leg og beskæftigelse at udvikle dets evner samt lære barnet at omgås andre, således at overgangen til skolen og de voksnes samfund kan blive lettere."

Børnene kunne gå i børnehaven fra de er fyldt 3 år, og til de som 7-årige skulle i skole. Man fik først børnehaveklasser på Kærbyskolen fra august 1970. Der var i starten plads til 60 børn fordelt på tre hold af 20 børn:

Heldagshold (begge forældre udearbejdende) - Formiddagshold (moderen havde i almindelighed halvdagsjob) - Eftermiddagshold (moderen gik hjemme, men barnet havde behov for legekammerater).

Heldagshold kunne være i børnehaven fra kl. 6.30-17.00

Halvdagsholdene kunne være i børnehaven fra kl. 7.30-12.30 eller fra kl. 13.00-17.00.

Til hvert hold var knyttet en pædagog og en pædagogisk medhjælper.

Børnehaven var bygget til børnene i Hasseris Kommune, men efter kommunesammenlægningen kunne alle Aalborg Kommunes børn optages. Børn med særlige behov havde naturligvis fortrinsret.

Nogle tal og oplysninger fra 1977:

Venteliste på 50 børn. Der var før, Aalborg Kommune fik pladsgaranti. Forældrene betalte dengang mellem 210 kr. og 360 kr. pr. måned for opholdet, men der var mulighed for at få friplads, hvis forældrene tjente under 60.000 kr. om året.

Børnene legede sammen i deres hold. Der var legetøjsdag en gang om ugen, hvor de måtte medbringe deres eget legetøj. En anden dag lavede børnene mad selv. Desuden var der filmklub, biblioteksbesøg og torvebesøg.

Senere opgav man halvdagsholdene, der slet ikke svarede til forældrenes behov med begge forældre udearbejdende, og børnehaven rummer nu 37 børn.

Nogle tal og oplysninger fra 2005:

De 37 børn er aldersopdelt i 3 grupper

Lokalerne er opdelt efter funktion

Åbningstid: 6.30-16.45 (fredag 16.30)

Børnehaven Kærgården inden indvielsen. Foto 1996

Børnehaven Kærgården

blev bygget i 1996 på en del af sportspladsen ud mod Enggårdsgade på adressen Padevænget 2. Det blev en nødvendighed, da Aalborg Kommune lavede pladsgaranti.
Den har plads til i alt 63 børn fordelt på 3 stuer.
Åbningstid: 7.15-18 (fredag 17.45)

Fjernvarmeværket

Sidst i 50'erne tilbød VVS-firmaet RYØ at lave fjernvarmeværk i Kærby. Mindst 100 husstande skulle tilslutte sig ideen. Dette tal var ikke vanskeligt at nå, da 1. generation af oliefyrene var ved at være udbrændte på det tidspunkt.
Der blev afholdt stiftende generalforsamling i 1960 og valgt en bestyrelse med lærer A.H. Vinther-Pedersen som formand, Sønder Allé 35.
Ingeniørfirmaet Ole Mørch projekterede anlægget, og VVS-firmaet RYØ udførte ledningsarbejdet. En grund på Asylvej blev købt af hvilehjemmets ejer. Da sognerådet havde givet byggetilladelse, og RYØ havde lovet at dække et evt. underskud i starten, gik man i gang. Værket var etableret i august 1960, og forsyningsområdet var Kærby.
Teknikken var, at ledningerne skulle lægges i støbte u-formede betonkanaler med fliser over. Luftfrummet blev fyldt ud med cellebeton (beton blandet op med plastik og luft).

Denne form for isolering var imidlertid ikke velegnet i Kærby.
Grundvandstanden lå mange steder kun ca. 60 cm. under overfladen. Når grundvandet steg, trængte vandet ind i kanalerne. Cellebetonen virkede som en svamp og sugede vandet til sig. Når grundvandet faldt, fordampede vandet igen, men cellebetonen kunne kun tåle at blive fugtig 4-5 gange. Resultatet var tæring af ledningsnettet efter få år.
En nyvalgt bestyrelse forsøgte at gøre ansvar gældende overfor firmaerne RYØ og Ole Mørch. Der blev foretaget syn og skøn, men erstatning fik man ikke. Det projekterende firma Ole Mørch havde brugt forkert isoleringsteknik, men havde ikke midler til at yde fjernvarmebrugerne erstatning.
På samme tidspunkt havde Aalborg Kommune problemer med at komme af med varmen fra forbrændingsanlægget ved Over Kæret, hvor genbrugspladsen ligger.
Bestyrelsen stod med et tæret ledningsnet; men Aalborg Kommune kunne tilbyde billig fjernvarme. Efter lange forhandlinger vedtog en generalforsamling at nedlægge fjernvarmeværket på Asylvej. Gælden i værket blev afviklet ved, at fjernvarmebrugerne i Kærby betalte en forhøjet fast afgift i 4-5 år. Tilslutningen til forbrændingsanstalten skete i 1968.

Kærbys sidste købmandsbutik på Enggårdsgade 27 som den så ud i ca. 1926. Foto fra bladet Det ældre Aalborg, januar 1987

I dag ville problemerne ikke have været så store. Kærby er bedre kloakeret, grundvandspejlet er sænket, og vandstanden i Østerå er sænket med ca. 60 cm.

Butikker i Kærby

I 1970 var der på hjørnet af Enggårdsgade og Ny Kærvej et stort oversigtskort over byens forretninger. 5 købmænd og 3 slagtere, 2 bagerier, et mejeriudsalg og en slikbutik havde deres udkomme ved at levere fornødenheder til Kærbys borgere. Listen er ikke fuldstændig, Kærby kunne også byde på en stofforretning, radioreparation og en skrædder. Før den tid havde der været flere butikker, men antallet er siden gået meget tilbage.
På landsbasis var der en købmandsbutik for hver 285 indbyggere i 1950-1970. Med Kærbys knap 2.000 indbyggere svarede antallet således meget godt til landsgennemsnittet.
Butikkerne lå typisk på gadehjørnerne. De var meget små set med nutidens øjne. På grund af det ringe salg måtte man beregne sig en højere avance. Det gjorde det vanskeligt at konkurrere med de store butikker på længere sig.

C. Duch Simonsen, Max Heniusvej 14, klar til at ekspedere og pakke ind. Foto 1951

Handel og kredit

Det var almindeligt at handle på kredit. Kunden havde en bog, hvor man fik noteret sine indkøb. En gang om måneden blev bogen gjort op, og man betalte sin købmandsregning. Det var med til at holde på kunderne, men forretninger kunne til gengæld få penge i klemme hos mindre solide betalere.

Det var også af betydning, at mange kvinder var hjemmegående, og indkøbene blev taget som en adspredelse i hverdagen. En af købmændene har fortalt, at nogle kunder kom flere gange om dagen. Afstanden var jo kort, og man fik indkøbene "skrevet".

Det har ikke været nogen guldgrube at have forretning dengang. I de 20% af butikkerne med mindst omsætning svarede fortjenesten til det halve af en faglært arbejders løn.

Købmand O. J. Johansen på Ny Kærvej 11 supplerede købmandsvarerne med hårde hvidevarer. Det udviklede sig omkring 1980 til en stor hvidevareforretning i Skalborg.

Man deltes om handelen

Der var ikke egentlig konkurrence mellem forretningstyperne, da man havde sit eget sortiment. Mejeriudsalget solgte mælkevarer og isblokke, købmanden kolonialvarer, og bageren solgte sit hjemmeproducerede brød.

Købmændene måtte ikke sælge mælk. Det havde mejeriudsalgene og mælkemændene monopol på ifølge lovgivningen. Mælk blev leveret i flasker, gerne ved døren hver morgen af en mælkehandler. Mangen rask dreng har tjent sine lommepenge ved at "gå med mælk". Kærbys mælkemand boede på Davids Alle. En gang om ugen var der regning med, og man lagde sin betaling i en kuvert ved døren.

Modellen var faste kunder, fast levering og kredit.

Mejeriudsalget lå på hjørnet af Max Heniusvej og Enggårdsgade. Det fik mælken fra Vadum Mejeri, hvis navn da også prydede butiksfacaden.

Forandringer på vej

Flere hjem fik køleskab og fryser i løbet af 60'erne, mælken kunne i 70'erne købes i plastposer og senere papkartoner. Man havde ikke mere behov for det besværlige genbrugssystem til mælkeflasker, og man kunne købe mælk til flere dages forbrug grundet de gode opbevaringsforhold i køleskabene. Det var et fremskridt at slippe for den lunkne mælk, der om sommeren kunne blive helt blåsur med sin flødeprop i mælkeflaskens hals. Ismejeriet kunne godt nok levere isblokke til isskabet, men det kunne ikke stå mål med køleskabene.

Det har spillet en rolle, at flere kvinder blev udearbejdende, der blev bedre transportmuligheder, og mange ønskede et større udvalg.
Allerede i 1949 havde man i Esbjerg oprettet den første selvbetjeningsbutik med prismærkerne på varerne. Det krævede opbevaringsforhold og emballage, der præsenterede varerne. Vejen var således anvist.
Duch Simonsen, der drev købmandsforretning i Max Heniusvej 14 i 1944-57 har fortalt, at man på det tidspunkt vejede mel, gryn og sukker af til kunderne. Gær blev solgt i løs vægt, og sæbe kom til butikken i store zinkspande.
Af nye varer i perioden nævnte han selvvirkende vaskemiddel og flydende opvaskemiddel.
Opvaskemidlet kom i 5 liters dunke til forretningen og blev hældt om i tomme flasker til kunderne. Kælderen fungerede som kølerum.

Liberalisering af mælkesalg

I 1971 blev handelen med mælk liberaliseret, så ismejerierne mistede deres eneret til at handle med mælk. Det salg overtog købmændene og bagerne. Købmændene begyndte også at handle med brød, som jo var bagerens domæne.

K. V. Møller Thomsens købmandsbutik på Ny Kærvej 21. Foto 1983, da den lukkede

Denne kunne svare igen ved at handle med kaffe, der var købmændenes kernevare. Grønthandleren på Enggårdsgade 5 handlede med købmandsvarer, morgenbrød og inddrog senere antikviteter.
Det var ikke altid let at blive enige blandt forretningskollegerne, for man var jo også konkurrenter, og det kunne være svært at holde omsætningen, når købmændenes indkøbspriser ofte var højere end de store supermarkeders, og når disse kunne reklamere med omdelte reklameaviser.
Købmændene begyndte at gå sammen i kæder for at tage konkurrencen op med supermarkederne med hensyn til priser og reklame. Snart prydedes butiksfacaderne af kædenavne som Spar, Dako eller Den frie Købmand. Det var nok så som så med friheden.
En anden ændring var, at man gik over til kontanthandel, og butiksbudene blev færre. Man kunne ikke mere få bragt et pund kaffe ud i en snæver vending.
(Kilde: Olaf Olsen: Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie 1950-70, bind 14)

Udviklingen i antallet af forretninger i Kærby

Lukkede forretninger før 1970
2 brødudsalg: Kærvangs Alle 22, og Asylvej 22. Man fik brød fra bager Jensen fra Enggådsgade 26.
1 købmand på Max Heniusvej 14, 1928-1957
2 rulleforretninger på Davids Alle og Max Heniusvej

Lukkede forretninger i 1970-1980
3 købmænd: Enggårdsgade 1 ca. 1972, , Enggårdsgade 29 1978, Ny Kærvej 11 ca. 1980
2 bagerier: Ny Kærvej 19, 1933-1977, Enggårdsgade 26, 1962-82
1 slagterbutik, Enggårdsgade 20, 1951-78
1 slikbutik, Max Heniusvej 6, ca.1980 – tidligere trikotageforretning
1 mejeriudsalg for Vadum Mejeri, Enggårdsgade 29, ca. 1970
1 radioreparation, Ny Kærvej 13, ca. 1975
1 garnforretning ”Strikkepinden”, Enggårdsgade 3, ca. 1980
1 møbelforretningen Brøndberg Montering, Ny Kærvej 25, 1980
1 skomager, hjørnet Enggårdsgade /Ny Kærvej, 1979
1 herrefrisør, Max Heniusvej 16, 1977
1 skrædder, Max Heniusvej 7, ca. 1979
1 cykel- og campingforretning, Kjærs Mølle Vej 5, først i 70’erne
1 varmerulleforretning, Enggårdsgade 3, 1967-79

Lukkede forretninger efter 1980
2 købmandsforretning, Max Heniusvej 38, 1957-81, Ny Kærvej 21, 1983
2 slagterbutikker, Enggårdsgade 5, ca. 1983, Ny Kærvej 17, 1992
1 grønthandel+ antikviteter, Ny Kærvej 5, 1973-1991
En del af forretningsophørene havde forbindelse med, at indehaverne gik på pension.

Status 2005

1 købmand, Kærby Minimarked, Enggårdsgade 27
1 blomsterebutik 'Kreativ blomster'. Ny Kærvej 11 fra ca. år 2000 - tidligere købmandsbutik
1 damefrisør, Enggårdsgade 5
1 fotograf, Ny Kærvej 17, i den tidligere slagterforretning efter et mellemspil med en elinstallationsforretning.
I oversigten er der ikke nævnt de store virksomheder i det sydlige Kærby. Der har længe været autoforhandling på hjørnet af Enggårdsgade og Over Kæret, først Renault, senere Opel og Saab. Peugeot-forhandleren afløste Ellerman, et stort byggevarefirma.

Som Kærby Minimarked, Enggårdsgade 27, så ud i 1994 i forbindelse med en forretningsoverdragelse.

Ingeniørfirmaet RYØ drev virksomhed i den nuværende Heltidsskoles lokaler. Hertil kan nævnes cementstøberiet, der lå, hvor rækkehusene Kærbyparken ligger.
Der har også været adskillige håndværksvirksomheder i Kærby, der er endt som beboelse.

Kærby Grundejerforening

År 1955, den 3. december kl. 16.00 afholdt Kærby Grundejerforening stiftende generalforsamling på "Svalegaarden", Hasseris.
Repræsentant Johan Bøe, Max Heniusvej 12, bød velkommen – til dirigent valgtes landsretssagfører A.C. Lauritzen, Aalborg.
Bøe gjorde rede for den indsats, der hidtil havde været gjort af udvalget for "De sammensluttede grundejerforeninger i Kærby", med hensyn til priser på elektricitet og gas og med hensyn til skolespørgsmål og færdselsregulering i krydset Hobrovej/Ny Kærvej.
Bøe opfordrede derefter forsamlingen til at udtale sig om, hvorvidt der var stemning for at stifte en grundejerforening i Kærby til afløsning af de nu bestående grundejerforeninger.
Det konstateredes, at der var almindelig stemning herfor, hvorfor Bøe gennemgik et af fællesudvalget udarbejdet udkast til vedtægter.
Efter at vedtægterne, med diverse rettelser, var godkendt, gik man over til valg af bestyrelse. Som formand valgtes Johan Bøe, Max Heniusvej 12.
Derefter foregik valg af 4 bestyrelsesmedlemmer og 2 suppleanter. Valgt efter skriftlig afstemning blev følgende:

Politibetjent Madsen, Sønder Allé 30, Direktør Bælum, Rolighedsvej 26, Repræsentant Zeiner, Væverensvej 8, Bogholder Carlsson, Spinderensvej 9.

Som suppleanter valgtes med lige stemmetal:

Lokomotivfører Bjerg, Rolighedsvej, Bogholder Richard Lundøe, Aavangen,

Derefter foretoges valg af 2 revisorer:
Lærer Dam og Bogholder Kaj Jensen.
Revisorsuppleant: Bankbud Peersen.

Ingen begærede herefter ordet – generalforsamlingen hævet.

Sv. E. Madsen

Således står der skrevet på første side i Kærby Grundejerforenings forhandlingsprotokol, desværre er ikke oplyst, hvor mange der deltog på denne stiftende generalforsamling, men ved gennemlæsning af protokollen viser det sig hurtigt, at det var en særdeles stærk og levedygtig forening.

Den 9/12 1955 afholdtes det første bestyrelsesmøde, hvor alle var mødt, og man konstituerede sig således:
Formand Johan Bøe (valgt på generalforsamlingen)
Næstformand Bælum
Kasserer Carlsson
Sekretær Madsen og
Medlem Zeiner.
Det vedtoges at trykke 700 stk. vedtægter, ag at medlemmerne snarest efter 1. januar 1956 skulle have tilsendt et eksemplar.
Det vedtoges at indkøbe en protokol samt få trykt kvitteringer på paragon, ligesom kassereren fik fuldmagt til at oprette nødvendig kartoteker. Kontingentet blev fastsat til kr. 5,00, dette fastsattes også pr. opgang for ejere af større huse.
Kassereren oplyste, at han ville kontakte formændene i de gamle gadeforeninger for snarest muligt at få etableret komplette medlemslister, ligesom han ville inkassere indskudssummerne.

Den 23/12 1955 afholdtes et hurtigt indkaldt bestyrelsesmøde, idet den "megen kværuleren på gade og veje og den beklagelige avispolemik vedrørende omlæggelsen af busruten" måtte finde en hurtig løsning. Fra 14 medlemmer på Kærvangs Allé var indgivet klage over buskørselen, idet busserne fik deres huse til at ryste og revne. Der henvistes til, at undergrunden i Kærvangs Allé var flydeler, og at husene i forvejen stod dårligt, idet flere af dem før var revnet og sunket.
Bestyrelsen vedtog at sende både redegørelse og erklæring til sognerådet om at se på denne sag, og evt. foranledige en hovedistandsættelse af Kærvangs Allé.
Man drøftede ganske kort spørgsmålet om en skole samt fjernvarme. Vedrørende fjernvarme enedes man om at være opmærksom på dette, idet muligheden for etablering af varmecentral var tilstede i forbindelse med "Parken".

Den 7/3 1956 drøftede bestyrelsen renovationsspørgsmål, idet forhandling med vognmand Simon Nielsen angående standardisering af spande endnu ikke havde fundet sin løsning.
Bestyrelsen enedes om en henvendelse til Jydsk Telefon om etablering af telefonboks på Ny Kærvej.
Kassereren oplyste, at medlemstallet pr. dato var 342.

Den 4/10 1956 kunne formanden med glæde meddele, at hovedistandsættelsen af Kærvangs Allé nu var tilendebragt, og at man nu kan forvente busforbindelser "som i gamle dage".
Formanden meddelte endvidere, at evt. tanker på, at alderdomshjemmet –

engang når det blev nedlagt som sådan – skulle blive til en slags "Borgernes hus" med mødelokaler osv., måtte skrinlægges, da sognerådet havde oplyst, at det skulle skænkes bort til hjem for vanføre el.lign. Sognerådet var dog opmærksom på behovet for lokaler og henviste til planerne om bygning af en skole i Kærby.
Kassereren, der havde vanskeligheder med at få kontingentet ind hos enkelte medlemmer, fik fuldmagt til at trykke et kort, hvorpå stod, at såfremt kontingentet ikke var indbetalt inden 3 dage, ville renovation ikke blive besørget fra næste uge.

Den 16/4 1957 afholdtes generalforsamling på "Svalegaarden" med deltagelse af 34 medlemmer. På generalforsamlingen blev foreslået oprettelse af et villaværn i Kærby, idet man ikke kunne vente nogen hjælp fra byens civilbeskyttelse.
Der blev forespurgt om foreningens støtte med forslag om kloakering af Dinesensvej og Nylandsvej, da affaldsvand fra cementstøberiet oversvømmede gaderne. Man diskuterede forslag om forlængelse af Enggaardsgade til vejen Over Kæret samt etablering af endnu en pumpestation.

Den 4/9 1957 kunne formanden meddele, at Jydsk Telefon nu havde opstillet en telefonboks på Ny Kærvej. Der forelå tilbud fra Aalborg Kommune om levering af billig tarif-gas til gasfyr.
Bestyrelsen blev orienteret om skolebyggeriet, der forventes igangsat til foråret 1958.

Den 14/8 1958 afholdtes bestyrelsesmøde sammen med bestyrelsen for borgerforeningen. Det oplystes, at Kærbyskolen nu var i gang og omkring oktober helt færdig. Skoleinspektøren var flyttet ind i sin bolig, og under en samtale mellem ham og formanden kom det frem, at han manglede udenomsplads, således at han kunne realisere nogle planer om en speciel tumleplads m.v. for de små klasser. Inspektøren havde berørt det overfor kommunen, men denne kunne pt. ikke påtage sig yderligere grundkøb i Kærby.
Ved besigtigelse af skolen og omliggende grunde havde formanden fået den idé, at man ved hjælp af kapital fra borgerforeningens kasse – efter salget af Ny Kærvejgrunden – kunne erhverve grunden Dinesensvej 3, og som en gestus udlåne den til skolen. Grunden kostede kr. 4.000,- og efter Worms tilsagn ville kommunen anlægge og vedligeholde den, samt betale skatter m.v. Spørgsmålet skulle nu gennemdrøftes af borgerforeningens bestyrelse.
Man enedes om, at grundejerforeningen skulle forære skolen et ur i forbindelse med indvielsen (værdi kr. 350,-).

Den 19/3 1960 afholdtes generalforsamling på Kærbyskolen med deltagelse af

60 medlemmer. Man havde indbudt ingeniør O. Mørck og ingeniør Sørensen, der efter dagsordenen ville redegøre for fjernvarmeplanerne i Kærby. Der var en heftig diskussion om snerydning af fortove, og der fremkom forslag om, at kommunen skulle overtage dette arbejde. Ved en vejledende afstemning blev forslaget nedstemt, idet man ikke ønskede pålagt dette skatteobjekt.
Det besluttedes på generalforsamlingen, at bestyrelsen skulle arbejde videre med sagen fjernvarme, indtil et andelsselskab kunne startes.

Den 11/6 1960. "Kærby varmeforsyning" blev stiftet. Af 66 underskrivere var 42 tilstede, og der vedtoges vedtægter.

Den 13/3 1962. På generalforsamlingen meddelte formanden, at det arbejdsprogram, foreningen ved starten i 1955 lagde, nu stort set var effektueret. Gadebelysningen var moderniseret og overgået til kommunen. Veje var repareret og asfalteret, og nye veje var optaget på kommunens regulativ. Nordlige pumpestation var moderniseret. Det oplystes, at Kærbys sydlige del efter ordre fra indenrigsministeriet skulle i inderzone og gøres byggemoden.
Det samlede medlemstal pr. dato var nu 404.

Den 5/12 1966. På en ekstraordinær generalforsamling med kun et punkt på dagsordenen, "Kjærs mølle å's regulering", blev et mangeårigt problem løst, dog ikke uden sværdslag. Med 49 stemmer for og 13 imod vedtoges at betale erstatning til Kjærs Mølle for nedlæggelse af opstemningsretten; beløbet, kr. 345.000, fordeles på lodsejere langs åen iht. Landvæsenskommissionens partsfordelingsforlag.

Den 18/8 1967. Foreningens medstifter og mangeårige formand Johan Bøe var død, og som ny formand valgtes fængselsbetjent Svend Aage Jensen, Enggaardsgade 13. På generalforsamlingen oplystes, at man fra 1. oktober 1966 var overgået til sækkerenovation. Endvidere drøftedes kloakforhold og bygning af rensningsanlæg.

Den 27/3 1968. På den ordinære generalforsamling fremsatte bestyrelsen forslag til vedtægtsændringer bl.a. fordi renovationen var overgået til de kommunale myndigheder. Kontingentet blev fastsat til kr. 8,00 pr. år. Vognmand Nielsen takkede for godt samarbejde og kunne oplyse, at han havde fået en 3-årig kontrakt på renovationskørsel for Hasseris kommune.

Den 23/4 1969. Bestyrelsen afholdt møde, hvor man enedes om at ansøge Jydsk telefon om mønttelefon i den sydlige del af Kærby. Man besluttede at afholde en

foredragsaften med en havekonsulent. Endvidere drøftede man de stadig tilbagevendende problemer med grundejernes renholdelse af fortove samt hække og træer.

Den 27/4 1971. På generalforsamlingen omtaltes kommunesammenlægning, Aalborg kommunes evt. overtagelse af Kærby varmeforsyning, etablering af fodgængerovergang ved skolen, tilslutning til grundejerforeninger i Storaalborg samt den store succes med sammenkomst for medlemmerne, hvor 130 deltog i filmaften med foredrag af viceborgmester E. Worm.

Den 28/3 1974. Bestyrelsen meddeler, at der nu er indkøbt en stor og lille stige samt rensebånd, der udlånes til medlemmerne. Endvidere indbydes til medlemsmøde, hvor rådmand Holger P. Nielsen, afd.ingeniør Per Bonderup samt vandværksbestyrer A. Jørgensen vil orientere om varmeforsyning samt spørgsmålet vandstik.
Bestyrelsen vedtog, at der to gange årligt skulle afholdes gavespil for medlemmerne. Kassereren oplyste, at medlemstallet nu var 399, og foreningens formue androg kr. 13.961,70.

Den 25/3 1975. Formand Sv. Aage Jensen bliver på generalforsamlingen afløst af møbelhandler Poul Brøndberg. Man drøftede etablering af Sverigesantenne (kabel TV). Mange klagede over radiatorsprængninger, og man drøftede forsikringsspørgsmål. Der blev foreslået oprettelse af postindleveringssted i Kærby.

Den 30/6 1976 afholdtes generalforsamling, hvor bl.a. lærer Wedel Jensen, Århus, var tilstede for at orientere om Parcelhusejernes landsforening. Et forslag om indkøb af snerydningsmateriel, så grundejerne slap for snerydningen på fortovene, blev nedstemt. Kontingentet vedtoges forhøjet til kr. 10,00 pr. år. Postindlevering i Kærby kunne ikke accepteres af P&T, idet nyt byggeri i nærheden ville dække behovet. Kabel-TV var nu en realitet. Det oplystes, at der til efteråret vil blive afholdt et medlemsmøde, hvor kontorchef N.E. Christensen, socialforvaltningen, ville orientere om bistandsloven.

Den 24/3 1977. På generalforsamlingen oplystes, at der nu var etableret nye hegn mod åen ved O. Borchsvej, Spolen, Sønder Allé og Nybovej. Udgifterne blev dækket af kommunen. Formanden omtalte den nye lov om kommuneplanlægning, der skulle sikre borgerne en vis medindflydelse på den kommende langsigtede planlægning. Det vedtoges at indkøbe en stige samt et pælebor for udlån til medlemmerne, hvorved foreningen nu kunne tilbyde 3 stiger, rensebånd og pælebor.

Den 28/3 1979. I formandens beretning omtaltes, at cementstøberiet nu var nedlagt, arealet var overtaget af firmaet Rasmussen & Stisager, og der vil blive opført 35 rækkehuse. Det blev vedtaget på generalforsamlingen, at vi skulle markere foreningens 25 års jubilæum den 3/12 1980, og man bevilgede et rammebeløb på kr. 5.000,-. Endvidere blev der bevilget kr. 1.000,,- til Kærbyskolen, der ansøgte om et tilskud til udsmykning på skolen. Der blev nedsat et festudvalg med henblik på jubilæet.

Den 23/6 1979 afholdtes for første gang Sct. Hansfest i Kærby. Vort initiativrige festudvalg, der havde været i ilden ved forårets gavespil, havde fået "blod på tanden" – og hvilken succes. Der var børneoptog med pyntede dukevogne, sæbekassebiler og sjove påfund. På idrætspladse afvikledes sækkeløb, styltekonkurrencer etc., ligesom der var fiskedam, boldkast og plankebod foruden salg kaffe, is og pølser. Båltalen holdtes af viceborgmester Erik Worm.

Den 26/3 1980 kunne vi glæde os over et stort fremmøde på generalforsamlingen. Formanden omtalte vort dynamiske festudvalg, der i årets løb havde arrangeret 2 gavespil, Sct. Hansfest og Loppemarked, og det blev foreslået, at overskuddet fra disse og fremtidige arrangementer skulle anvendes som grundkapital til en fond, som søges etableret i forbindelse med jubilæet. Dette blev vedtaget.
Endvidere omtaltes en henvendelse fra forældrenævnet i børnehaven Enggaarden vedr. nedsættelse af et udvalg, hvis opgave var forhandling med myndighederne om evt. lukning eller etablering af stillegade i den sydlige ende af Enggaardsgade (Sønder Allé/Padevænget).
Det oplystes, at en henvendelse til busselskabet om etablering af busstoppested på Kærbyruten mellem Vesterbro og Nytorv, f.eks. i Grotumsgade, ikke kunne imødekommes, med den motivering at gaden var for smal.
Efter formandens beretning udspandt der sig en hård debat om stillegadespørgsmålet, og efter en vejledende afstemning henstilledes til bestyrelsen at indkalde til et borgermøde.
Kassereren kunne oplyse, at medlemstallet pr. dato var 489, og regnskabet udviste en formue på kr. 23.325,00.
Festudvalget fremlagde regnskab, der udviste en formue på kr. 7.581,- .
Endvidere blev oplyst, at festudvalget ville arrangere følgende i 1980: 6/5: gavespil – 23/6: Sct. Hansfest – 10/9: gavespil – 1/11: Jubilæumsfest på Kærbyskolen.
Der fremkom forslag til fundats for "Kærby Grundejerforenings jubilæumsfond", ligesom man valgte fondsbestyrelse, der fik følgende sammensætning: Borch Christiansen, Hanne Christensen, Anni Gulstad samt to medlemmer fra bestyrelsen: Jens O. Vejrum og Poul E. Ehlers.

Den 28/4 1980 afholdtes ekstraordinær generalforsamling på Kærbyskolen. Bestyrelsen havde i samarbejde med fondsbestyrelsen udarbejdet forslag til fundats for "Kærby Grundejerforenings jubilæumsfond", hvilket blev forelagt og godkendt med enkelte rettelser.
På dagsordenen var punkt 3 "Trafikale forhold i Enggaardsgade". Dette punkt blev nøje gennemdrøftet, og det vedtoges, at bestyrelsen gik i samarbejde med det nedsatte trafikudvalg for etablering af stillegade i den sydlige del af Enggaardsgade.
Punkt 4 var valg af ny formand, idet Poul Brøndberg ønskede at trække sig tilbage. Til ny formand valgtes salgsinspektør Poul E. Ehlers, Sønder Allé 44.
Punkt 5 var valg af festudvalg, idet man gerne ville have flere med i arbejdet her i jubilæumsåret.

Den 2/6 – 20/8 1980 afholdtes bestyrelsesmøder foruden flere møder med vort trafikudvalg. Det vigtigste emne på disse møder har været stillegadespørgsmålet samt omlægning af busforbindelsen.
Megen korrespondance og flere møder med diverse kommunale udvalg, forventes at føre til følgende resultat: Stillegade etableres i den sydlige del af Enggaardsgade (Nylandsvej – Max Heniusvej) efteråret 80 eller foråret 1981 – skal behandles i byrådets oktobermøde.
Busforbindelsen bliver som hidtil linie 5 (Nytorv, Hobrovej).
I jubilæumsåret havde bestyrelsen følgende sammensætning:

Formand:	Poul E. Ehlers, Sønder Allé 44
Næstformand:	Evald Laursen, Enggaardsgade 33
Kasserer:	Jens Otto Vejrem, Asylvej 24
Sekretær:	H. Vejby Clemensen, O. Borchsvej 26
Medlem:	Joan Jensen, Spinderensvej 12
Suppleanter:	Sv. Nyholm Christensen, Enggaardsgade 38E
	Eddy Klemmensen, Max Heniusvej 10
Revisorer:	Kaj Jensen, Spinderensvej 4
	Sv. Nyholm Christensen, Enggaardsgade 38E
Suppleant:	Finn Christensen, Max Heniusvej 15

Den opmærksomme læser af dette jubilæumsskrift har sikkert bemærket, at Kaj Jensen har været revisor i samtlige 25 år.
Medlemstallet pr. 1/10 1980 var i alt 493.

Grundejerforeningen de sidste 25 år

Som et meget kort resumé af Grundejerforeningens aktiviteter de seneste 25 år, kan vi fortælle, at der har været afholdt Borgermøde i år 2000, hvor rådmand Henrik Thomsen fra Teknisk Forvaltning mødte op for at svare på spørgsmål fra de ca. 150 Kærbyborgere der var mødt op. Spørgsmålene gik (selvfølgelig) på problemer visse steder med vand i kældre og på grunden, men også på trafikken i Enggaardsgade og på Ny Kærvej. Grundejerforeningen fulgte op på mødet og arbejdede videre med vandproblemerne, men kunne efter flere års skriverier med myndigheder konstatere, at problemerne kun eksisterer nogle få steder, og at der i disse tilfælde ikke er vilje til at prioritere dette i kommunalt regi; man mener, at det er op til den enkelte grundejer!

Med hensyn til trafikproblemerne har der været forslag fremme om at lave en vejspærring i Enggårdsgade ud for Oluf Borchsvej, således at kun cykler og gående trafik kunne passere.

Dette var der heller ikke fra kommunens side vilje til at gennemføre.

Grundejerforeningen holder fast i at gennemføre 3 årlige arrangementer, Sct. Hans aften, Gavespil og deltagelse i sommerfesten. Hermed er vi med til at fastholde og udvikle et sammenhold blandt beboerne i Kærby, idet der her er en god mulighed for nye beboere for at lære andre at kende.

Sankt Hans optog med start ved Kærby Hvilehjem. Foto 1991

Heksen brændes af på idrætspladsen. Foto 1991

Så ud over at tage sig af "de oprindelige" opgaver mener vi, at Grundejerforeningen også skal have en social funktion.
Der arbejdes netop nu med at gennemføre en gammel plan, der af og til er vakt

til live, nemlig at etablere en bro over åen et sted på stykket mellem Over Kæret og Ny Kærvej. Aalborg kommune har vist interesse for projektet, men kan ikke på nuværende tidspunkt finde finansieringen. Vi arbejder videre med denne gode idé.

Kildefortegnelse

Antallet af kilder er mange, og kun de vigtigste er nævnt nedenfor
Christensen, M.: Bidrag til Hasseris bys og sogns historie. Hasseris Sogneråd, 1942.
Danske Gartnerivirksomheder, bind III. Dansk Håndbogsforlag København, 1936.
Kjærs Mølle 1851 – 1901. Udgivet af Kjærs Mølles Fabrikker, 1901
Knudsen, P.C.: Aalborg bys historie, bind 1-3. Udgivet af Aalborg Kommune 1931.
Olsen, Olaf: Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie 1950-70, bind 4
Velkommen til Hasseris. Hasseris Kommune. 1967
Værnfelt, Kr.: De tre Hasseriser. Historisk Samfund, 1955
Aalborg Stifttidende: 26. okt. 1910, 1. nov. 1910, 21. juni 1911 og de benyttede udklip i teksten med datoangivelse baseret på mikrofilm fra Hovedbiblioteket i Aalborg

Billederne er hovedsagelig amatørfotos. Enkelte er anskaffet fra Lokalhistorisk Arkiv.
30. oktober 2005

Ny Kærvej 21 (Tidligere købmandsforretning - se side 50). Foto 2005

Ny Kævej 11. Foto 2005

Cykelløb 1996

Aalborg
Maskinteknik
CNC Drejning & Fræsning
Aps.

Hattemagervej 6 - 9000 Aalborg
Telefon 98 10 39 30 - Fax 98 12 39 30
Mobil 40 89 37 39

www.aalb-maskinteknik.dk
mj@aalb-maskinteknik.dk

Alt glasarbejde udføres
30 års erfaring

Aalborg Glas Service

Centralt beliggende i Aalborg
Ny Kærvej 18
9000 Aalborg
98 16 78 92
28 11 78 92
E-mail: ags@stofanet.dk

UGGERHØJ
- biler til alle

Hos os er du altid velkommen!

Lad os se på din privat-økonomi med friske øjne.

En ny bank kan måske give din økonomi det lille løft i hverdagen, der giver større overblik og overskud. Du er til enhver tid velkommen til at komme ind til os og få en aftale om et uforpligtende ØkonomiEftersyn. Du kan også blive klogere på www.al-bank.dk.

Din økonomipartner

ARBEJDERNES LANDSBANK

SILVAN

VI GØR DET *SELV* SELV

Michael Thoft
Afdelingschef

Hanne Tolstrup
Souschef

NØRRESUNDBY BANK

Tryghed er at kunne sætte ansigt på de personer, som rådgiver dig og din økonomi.

Når du vælger Nørresundby Bank, vil du hurtigt opdage fordelene ved at være et kendt ansigt. Du finder hurtigt ud af, at der er mange flere fordele. F.eks. kommer du direkte igennem til den enkelte afdeling, når du ringer til os.

Du kan læse mere om os på noerresundbybank.dk.

NØRRESUNDBY BANK
Vestre Alle 29 · 9000 Aalborg · Tel. 98 70 43 00 · vestre.alle@nrsbank.dk

ANTONSEN BOGTRYK 98 12 77 38